

Rita Smolander

KOULUJEN JA SEURAKUNNAN
VÄLINEN YHTEISTYÖ

ja sen kehittäminen Liedossa

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Huhtikuu 2011

TIIVISTELMÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatustieteiden yksikkö Ylivieskan yksikkö	Aika Huhtikuu 2011	Tekijä/tekijät Rita Smolander
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi Koulujen ja seurakunnan välinen yhteistyö ja sen kehittäminen Liedossa		
Työn ohjaaja TT Vesa Nuorva	Sivumäärä 63+3	
Työelämäohjaaja, Seurakuntapastori, Outi Tukia-Takala		
<p>Tutkimuksen avulla selvitettiin Liedon seurakunnan ja -koulujen välistä yhteistyötä, aihealueena alakoulujen kanssa tehtävä yhteistyö. Tutkimus koskee lasten toimintaa sekä kouluaikana että koulupäivän jälkeen. Tutkimus suoritettiin kolmella erillisellä kyselylomakkeella, jotka osoitettiin koulujen johtajaopettajille keväällä 2010, sekä koululaisille ja heidän vanhemmilleen syksyllä 2010. Kyselyn myötä selvitettiin koululaisten heidän vanhempiansa toiveita seurakunnan järjestämästä toiminnasta kouluilla. Lisäksi tutkittiin koulujen toiveita yhteistyöstä seurakunnan kanssa. Kyselyyn vastasivat kaikki johtajaopettajat kunnan alueella toimivista alakouluista. Alakoululaiset vastasivat kyselyyn Kids Action Night illassa jossa kyselylomakkeen täytti 122 lasta. Lasten vanhemmista 63/125 vastasi kyselyyn. Johtajaopettajien vastauksista selvisi, että yhteistyön lisääminen ja uudet projektit kiinnostaisivat. Vanhemmista suurin osa piti koulujen ja seurakunnan yhteistyötä, aamunavauksia ja kouluvierailuja sekä kerhotoimintaa tarpeellisena.</p>		
Asiasana, kirkko, seurakunnat, koulu, kasvatustieteet, opetus, yhteistyö, kehittäminen		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date April 2011	Author Rita Smolander
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis Co-operation and development between school and congregation in Lieto		
Instructor, Dr Vesa Nuorva		Pages 63+3
Supervisor, Church pastor Outi Tukia-Takala		
<p>The objective of the study was to research the cooperation between the Lieto congregation and - schools by using surveys. The Study was concentrated on the cooperation between the congregation and elementary schools. The research is focused on the pupils' activities during and after the school day. The questionnaires were submitted to the principals of the schools in the spring 2010 and later on to the pupils and their parents in the autumn 2010. The aim of the questionnaires was to find out what kinds of wishes the students and their parents' had concerning the congregational activities, organized in the schools. In addition the questionnaires were made to provide information on the possible hopes that schools have concerning the cooperation with the congregation. The questionnaires were replied by all the elementary schools which operate in the area of the municipality. The preschool pupils replied to the questionnaires during the Kids Action Night. During the event questionnaires were filled in by 122 children. Questionnaires were replied by the parents of 63/125 children. Responses of the principals revealed that there are interest for new projects and demand for increased cooperation. Most of the parents consider morning openings, school visits and the co-operation between schools and church required.</p>		
Key words, church, congregation, school, education, cooperation, partnership, development		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 SEURAKUNNAN VARHAISNUORISOTYÖ	5
2.1 Seurakunnan varhaisnuorisotyön historia	5
2.2 Varhaisnuorisotyö Liedon seurakunnassa	5
2.3 Kristillinen kasvatus.....	7
2.3.1 Virsiopetusta seurakunnan ja koulun yhteistyönä	9
2.3.2 Lähetyskasvatus.....	12
3 LIEDON KUNTA.....	14
4 SEURAKUNNAN MUKANA OLO KOULUISSA	17
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	20
6 OPINNÄYTETYÖN ETENEMINEN	21
7 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	23
8 SEURAKUNNAN KERHOTOIMINNAN KEHITTÄMINEN	25
9 KOULUJEN JA SEURAKUNNAN VÄLINEN YHTEISTYÖ	26
9.1 Yhteistyön historiaa Liedossa.....	28
9.2 Yhteistyön nykytilanne	29
10 KYSELYN TULOKSET	31
10.1 Johtajaopettajille tehdyn kyselyn tulokset	31
10.1.1 Ilmaristen yhtenäiskoulu	32
10.1.2 Kirkonkulman koulu	33
10.1.3 Kisakallion koulu.....	34
10.1.4 Littoisten koulu.....	34
10.1.5 Loukinaisten koulu.....	35
10.1.6 Pahkamäen koulu	36
10.1.7 Saukonojan koulu	37
10.1.8 Yliskulman koulu	38
10.1.9 Tapulinkujan koulu	39
10.2 Koululaisille tehdyn kyselyn tulokset	40
10.3 Vanhemmille tehdyn kyselyn tulokset.....	44

11 YHTEISTYÖN KEHITTÄMISTARPEET	51
12 POHDINTA	55
12.1 Aiheen valinta.....	55
12.2 Prosessin kuvaus	55
12.3 Suunnittelu.....	57
12.4 Oma oppimisprosessi.....	58
LÄHTEET	60

LIITTEET

1 JOHDANTO

Tutkimuksen lähtökohtana on seurakunnan ja -alakoulujen välinen yhteistyö Liedossa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa tämän hetkinen tilanne sekä kehittämistoiveet kummankin osapuolen kannalta, koskien koulupäivän aikaista sekä koulupäivän jälkeistä toimintaa.

Itse olen koulutukseltani lastenohjaaja sekä lasten ja nuorten erityisohjaaja ja olen toiminut Liedon seurakunnan palveluksessa kohta 16 vuotta. Työtä olen tehnyt lapsi- ja perhetyössä, varhaisnuorisotyössä sekä rippikoulutyössä. Työni on monipuolista sekä haastavaa ja tästä syystä halusin lähetä opiskelemaan yhteisöpedagogiksi ja näin laajentaa koulutustani. Olen kokenut yhteistyön koulujen kanssa mielekkääksi ja tämän vuoksi halusin tehdä opinnäytetyöni koulujen ja seurakunnan välisestä yhteistyöstä.

Tutkimuksessa kartoitetaan tilannetta koulujen osalta. Tilannetta kartoitetaan myös seurakunnan resurssien kannalta, lasten ja vanhempien toiveet huomioiden. Koululaisten vanhemmilta kysytään, kokevatko he seurakunnan ja koulujen välisen yhteistyön tarpeelliseksi. Lisäksi vanhemmilta kysytään seurakunnan lapsille järjestämästä kerhotoiminnasta ja sen tarpeellisuudesta.

Tilanteen kartoittamisen tarpeellisuuteen vaikuttaa myös se, että seurakunnan ja koulujen välisestä yhteistyöstä kertovia asiakirjoja ei Liedon seurakunnasta löytynyt kuin vuodelta 1986. Siinä käsiteltiin koulujen uskonnonopetusta vuosiluokittain sekä koulun ja seurakunnan yhdessä suunnittelemaa jumalanpalvelusta. Nämä olivat ainoita asiakirjoja joita Liedon seurakunnasta löytyi, koskien seurakunnan ja koulujen välistä yhteistyötä. Koska edellisestä kartoituksesta on kulu-
nut yli kaksikymmentä vuotta, on tarpeellista kartoittaa tilanne uudelleen.

Teoreettinen viitekehys on rakennettu varhaisnuorisotyön historiaan sekä kristillisen kasvatukseen yleensä. Tutkimusaineistoa kristillisestä kasvatuksesta löytyy runsaasti. Myös koulujen ja seurakuntien välistä yhteistyötä on tutkittu ja siitä löytyy laajasti tutkimusaineistoa.

2 SEURAKUNNAN VARHAISNUORISOTYÖ

Seurakunnan varhaisnuorisotyötä tehdään 7-14 -vuotiaiden lasten ja nuorten parissa ja se perustuu kristillisiin arvoihin. Tavoitteena on tukea ja vahvistaa lapsia ja nuoria heidän kasvussaan kokonaisvaltaisesti, huomioiden kunkin ikäryhmän kehitysvaiheet, sekä vahvistaa heidän suhdettaan seurakuntaan. Työtä tulee tehdä ja kehittää yhteistyössä vanhempien ja koulujen kanssa. Kaikki seurakunnassa tapahtuva työ, jota tehdään nuorten ja lasten parissa pohjautuu kaste- ja lähetyskäskyyn. (Varhaisnuorisotyö 2010.)

2.1 Seurakunnan varhaisnuorisotyön historia

Alkujaan varhaisnuorisotyö on lähtöisin NMKY:n piiristä. Nuorisotyö tuli Suomeen jo 1900-luvulla ja näin alkoi kristillinen poikatyö Helsingissä. Aluksi toiminnassa oli vähän poikia, mutta pian toiminta laajeni ja 1919 perustettiin NMKY:n poikien liitto. Hyvin pian myös seurakunnat alkoivat tehdä varhaisnuorisotyötä. Vuonna 1946 perustettiin Poikien Keskus kristillisen poikatyön keskusjärjestöksi. Vuonna 1964 myös tytöt saivat oman työmuotonsa ja 1964 perustettiin Tyttöjen Keskus. Vuonna 1949 seurakunnissa oli jo nuorisonohjaajia, mutta ammattikunta oli hyvin harvinainen. Virallinen nuorisotyönkoulutus aloitettiin 1949. (Lahti 1987, 16–22.)

2.2 Varhaisnuorisotyö Liedon seurakunnassa

Varhaisnuorisotyö Liedossa on monipuolista keskittyen alakoululaisten vapaa-ajan kerho- sekä leiritoimintaan. Liedon seurakunta tekee myös monipuolista yhteistyötä koulujen kanssa ja sitä halutaan kehittää edelleen. Liedon seurakunnassa

on neljä nuorisotyönohjaajan virkaa. Kaksi nuorisotyönohjaajaa tekee pääsääntöisesti rippikoulutyötä sekä rippikoulun jälkeistä työtä, kuten isoiskoulutusta, nuoriin aikuisiin kohdistuvaa sekä erityisnuorisotyötä. Yksi virka on partiotyön hoitamista varten. Yksi virka painottuu koululaisten parissa tehtävään työhön.

Kerhotoiminnan järjestäminen ja kehittäminen vahvistaa seurakunnan ja kotien sekä koulujen välistä yhteistyötä. Seurakunta toimii kristillisenä kasvattajana ja vanhempien kasvatuskumppanina. Toiminnan tulee olla vanhempien ja lasten odotuksiin liittyvää, turvallista, laadukasta ja lasten iän huomioivaa toimintaa. Lasta ohjataan ja tuetaan toiminnassa kokonaisvaltaisesti. Kristillinen kasvatus ja sen rinnalla myös elämäntaitoihin liittyviä tavoitteita tuetaan toiminnassa. Iltaisin tapahtuvaan kerhotoimintaan on ollut vaikea saada lapsia. Koulussa lapset ovat tavoitettavissa joten tavoitteena on aloittaa kerhotoimintaa siellä heti koulupäivän päätyttyä. Kerhotoiminnan avulla luodaan luottamus, lapset juurtuvat seurakuntaan ja löytävät oman paikkansa. Leiritoiminnassa syvennetään tätä yhteistä kokemusta. Toisaalta leiritoiminta tukee kerhotyötä, mutta leiritoiminta myös tavoittaa ainakin Liedossa sellaisia lapsia, jotka eivät käy kerhoa. Haasteena on lasten saaminen mukaan kerhotoimintaan. Leiritoiminta Liedon seurakunnassa on vilkasta ja sitä kehitellään edelleen.

Alueen hajanaisuus on haaste, koska taajama alueen ulkopuolella olevilla kouluilla ei järjestetä harrastekerhoja. Koulujen iltapäiväkerhot toimivat joka koulussa ja ne ovat kunnan sosiaalitoimen alaista toimintaa. Seurakunnan nuorisotyöntekijä käy vierailmassa kerran kuukaudessa iltapäiväkerhoissa. Kouluvierailut sekä päivänavaukset toimivat jokaisella koululla kunkin koulun omat toiveet huomioiden. Koulusta riippuen päivänavaukset toteutetaan 1-4 kertaa kuukaudessa. Koulut käyvät ahkerasti sekä joulun että kevätkirkoissa. Liedon seurakunta on jo muutamana vuoden ajan kustantanut koululaisille kyydin vapaavalintaisesti, joko joulun tai kevätkirkkoon. Useat luokat järjestävät leirikoulut yhteistyössä seurakunnan kanssa seurakunnan leirikeskuksessa. Kouluilla on mahdollisuus maksutta

käyttää seurakunnan leirikeskusta leirikouluihin ja seurakunnan työntekijät ovat mukana leirikoulun ohjelmassa. Erilaiset tutustumiskäynnit sekä kouluvierailut ovat kuuluvat myös seurakunnan ja koulujen väliseen yhteistyöhön.

Koulujen kanssa tehtävä yhteistyö antaa lapsille mahdollisuuden tutustua seurakunnan työntekijöihin. Tämän vuoksi lasten on helppoa tulla mukaan seurakunnan toimintaan ja samalla tämä kasvattaa heitä seurakunnan yhteyteen. (Meidän kirkko, osallisuuden yhteisö 2008.)

2.3 Kristillinen kasvatusta

Seurakunta toteuttaa kirkon tehtävää huolehtimalla jumalanpalvelusten pitämisestä, kirkollisista toimituksista sekä kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta. Vanhempien ja huoltajien tulee antaa lapsille kristillistä kasvatusta ja kirkon tunnustuksen mukaista opetusta. Kummien ja seurakunnan tulee tukea vanhempia ja huoltajia tässä kasvatusta ja opetustyössä. Seurakunnan tulee huolehtia eri -ikäisten seurakunnan jäsenten kristillisestä kasvatuksesta ja hengellisen elämän hoitamisesta. (Kirkkojärjestys 1993.)

Seurakunnassa tapahtuva varhaisnuorisotyö tukee tyttöjen ja poikien kasvua kokonaisvaltaisesti. Työn tavoitteena on tukea perheitä kristillisessä kasvatuksessa. Tämän johdosta toimintaa tulee kehittää yhteistyössä perheiden ja koulujen kanssa. Työssä huomioidaan myös lasten hengellisen elämän tarpeet sekä heidän elämäntilanteensa. Kasteessa lapsesta tulee seurakunnan jäsen ja lapsen vanhemmat yhdessä kummien ja seurakunnan kanssa sitoutuvat antamaan kristillistä kasvatusta. Kristillisen kasvatuksen avulla lapsi ja nuori voi löytää hengelliseen elämäänsä sisällön. (Luumi 1997, 81–82.)

Varhaisnuorisotyön tavoitteena on, että lapsi saa toiminnassaan kohdata aikuisia, jotka välittävät hänestä ja haluavat olla hänen tukena ja turvanaan. On hyvä, että näitä ihmisiä on myös koulun ja kodin ulkopuolella. Lapsen uskonnollisen kasvun kannalta on tärkeää, että uskonnolliset kokemukset liittyvät hänen omaan maailmaansa. Uskonnollisissa kokemuksissa on hyvä olla mukana tunne, elämys, mielikuvitus, toiminta ja ymmärrys. (Luukkonen 1997, 44–45.)

Varhaisnuorisotyössä on tavoitteena, että lapsi saa osakseen aitoa välittämistä ja hyväksyntää, sekä kokemusta Jumalan huolenpidosta. Hengellisyys on mukana varhaisnuorten kerhotoiminnassa, leireillä ja retkillä sekä koulujen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Varhaisnuorisotyössä korostetaan sitä, että kaikki ovat samanarvoisia. Virsiopetus on luonteva yhteistyömuoto kuten myös lähetystyö. Seurakunnasta löytyy asiantuntijoita näihin työaloihin ja tämä mahdollistaa laadukkaan työmuodon yhteistyössä koulujen kanssa.

Kirkon lapsi- ja nuorisotyön kristillisen kasvatuksen tavoitteena ovat olleet hengellinen, pedagoginen ja sosiaalinen ulottuvuus. Painopisteet kirkkomme lapsi- ja nuorisotyössä ovat kuitenkin jatkuvasti liikkeessä. Joskus korostuu hengellisyys, toisinaan kasvatuksellisuus tai diakoninen tavoite. Toisinaan nämä eri elementit ovat tasapainossa keskenään. (Launonen 2008, 232–233.)

Juhlapäiviin liittyviä perinteitä on hyvä pitää esillä ja niitä tulee välittää seuraaville sukupolville. Aika-ajoin yhteiskunnassamme kritisoidaan kristillisten perinteiden konservatiivisuutta, mutta myös pysyviä arvoja on pidettävä esillä. Kirkon nelivuotiskertomus kertoo kotien kristillisen kasvatuksen vähenemisestä. Tämä asettaa haasteita kirkon kristilliselle kasvatukselle. (Toivanen 2008.)

2.3.1 Virsiopetusta seurakunnan ja koulun yhteistyönä

Suomen evankelisluterilaisen kirkon virallinen virsikirja on kattava teos, joka sisältää yhteensä 632 virttä. Nykyinen virsikirja uudistettiin viralliseksi vuonna 1986. Raamatusta löytyy Efesolaiskirjeestä kehoitus jossa ihmisiä rohkaistaan laulamaan yhdessä. Virsien veisaaminen on yhdistävä voima ja virsien avulla on myös mahdollista käsitellä niiden sisältöä tarkemmin. Virret tarjoavat rukousta sekä Jumalan kohtaamista. (Vapaavuori 2004, 26–28.)

Musiikki toimii hyvin yhteisenä kielenä. Opetuksessa on mahdollista käyttää musiikkia monin eri tavoin. Musiikki aktivoi tutkijoiden mukaan oikeaa aivopuoliskoa, joka tukee luovuutta ja mielikuvitusta. Musiikkia kuuntelemalla on helpompi rentoutua, mielikuvitusmatkat tai luovatoiminta musiikkia kuuntelemalla auttaa keskittymään ja rentoutumaan. Musiikki on myös tekijä, joka lujittaa yhteisöllisyyttä. Musiikkia voi siis käyttää erilaisten opintojen tukena sekä virkistäjänä. Musiikkia voidaan käyttää myös ryhmissä, jolloin ryhmä voi improvisoida erilaista musiikkia, tämä on mainio purkautumiskeino. Rytmiä jokainen kykenee käyttämään ja tuottamaan musiikkia, vaikka ei varsinaisia soittimia olisikaan saatavilla. (Vuorinen 1993, 167–178.)

Symbolididaktiikalla tarkoitetaan uskonnon opettamista niin, että erilaiset symboliajatteluun perustuvat menetelmät tukevat opetusta. Tässä on huomioitava, että lapset kokevat ja oivaltavat näkemänsä ja kuulemansa. Kaikki musiikki on symbolista. (Luumi 1997, 100–101.) Symbolididaktiikassa arkikieli ja symbolinen kieli yhdistyvät. Tämän johdosta lapilla on mahdollisuus oivaltaa asioita syvemmällä tasolla kuin arkikielessä. Symbolididaktinen menetelmä herättää mielikuvituksen ja se koskettaa tunteita. Näiden kokemusten kautta lapsen uskonnollinen kieli avautuu ja lapsi kasvaa seurakuntayhteyteen ja samalla hänen persoonallisuutensa kehit-

tyy. Symbolididaktiikkaa voidaan toteuttaa myös erilaisin luovin työskentelytavoin. Tämä on lapselle turvallista, koska siinä ei vaadita erityisosaamista. (Alenius-Taipalus 2003, 46.) Virren sanoman voi esittää draamana tai erilaisin taiteen keinoin. Ryhmä työskentely vahvistaa niin yhteenkuuluvuuden tunnetta kuin itseilmaisua. Symbolididaktiikka mahdollistaa myös sen, että lapset voivat samaistua virren sanomaan.

Esim. "Kun on turva Jumalassa, turvassa on paremmissa kuin on tähti taivahalla, lintuemon siiven alla. Herra seurakunnassansa aina hoitaa lapsiansa. Armonsä hän heille antaa, käsillensä heitä kantaa."

Liedossa koululaiset saavat oman virsikirjan toisella luokalla. Muutamina vuosina koulujen määrärahat ovat kuitenkin rajoittaneet kirjojen hankintaa. Tästä syystä seurakunta on toimittanut kouluille virsikirjoja. Virsikirja on hyvä tuki, sillä se antaa luotettavaa tietoa kirkon uskosta. Virsiteksteissä kerrotaan myös Jeesuksen opetuksia, ja niistä löytyy yhtymäkohtia sekä Vanhaan - että Uuteen testamenttiin. Kirkkovuoden hahmottamiseen virsikirja sopii myös hyvin.

Virsiopetus tukee perusopetuksen opetussuunnitelmassa olevia tavoitteita. Tässä kohtaan kirkon ja koulujen tavoitteet yhtyvät. Kirkon tavoitteena on kasteopetuksen pohjalta turvata lapsille tietoja, taitoja ja kokemuksia. Myös uskonnonopetuksen tavoitteet ovat samansuuntaisia. (Holma 2009, 19.)

Erilaiset musiikkipainotteiset kerhot tukisivat koulun perusopetuksen tavoitteita, sillä ne kehittävät oppilaiden musiikillista ilmaisua. Jokaisella lapsella on oltava mahdollisuus osallistua musiikin tekemiseen laulaen ja musisoiden. (Eerola 2009, 78.)

Virsikirjaa on käytetty kouluissa jo vuosia. Virret ovat osa kristillistä kulttuuriperinnettämme. Peruskoulun opetussuunnitelma antaa virsikasvatukseen mahdolli-

suuden: virsiopetusta voi opettaa sekä uskonnon että musiikin tunneilla, tämä mahdollistaa kirkko ja koulun yhteistyön. (Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 2004.) Virsiperinteen katoaminen on huolestuttanut niin seurakuntia kuin koulujakin. Tästä syystä jotkut seurakunnat tarjoavatkin koululaisille virsikirjoja sekä järjestävät kouluilla virsivisoja. (Eerola 2009, 8-10.)

”Virsi virikkeenä koulujen uskonnon ja musiikin opetuksessa” on projekti, joka on toteutettu monessa koulussa. Virsivisa on kisailu, joka on tarkoitettu 3.-4. luokkalaisille. Sen järjestäjänä toimii Suomen evankelis-luterilaisten Seurakuntien Lapsityökeskus ry (SLK). Projekti tehdään yhteistyössä Kirkkohallituksen ja Opetushallituksen kanssa. (Virsivisa 2010.)

Vuonna 2009 virsivisaan osallistui valtakunnallisesti n. 8000 koululaista. Virsivisan tavoitteena on, että lapset oppivat virsiä sekä tutustuvat virsikirjaan monipuolisesti. Koulujen ja seurakunnan kannalta yhteistyö on hyvää. Koulut ovat kokeneet myös, että visaan osallistuvien luokkien yhteisöllisyys kasvaa kisan aikana. Virsivisan järjestää Seurakuntien Lapsityökeskus yhteistyössä kirkkohallituksen ja opetushallituksen kanssa, myös PTK Poikien ja Tyttöjen Keskus on mukana hankkeessa uutena yhteistyökumppanina. (Virsivisa 2010.)

”Virsivisa” oli Liedon seurakunnan ja Liedon alakoulujen välinen yhteistyöprojekti, joka aloitettiin 90-luvun loppupuolella. Muutamaan viime vuoteen Liedosta ei ole kuitenkaan saatu luokkia mukaan kisaan. Virsivisa olisi varmasti hyvä yhteistyömuoto, jota tulisi uudelleen elvyttää. Seurakunnan kanttorien saaminen mukaan toimintaan olisi avainasemassa. Koululaiset ovat innokkaita laulajia ja kanttoreilla on ammattitaitoa opettaa heille virsiä.

2.3.2 Lähetyskasvatus

Lähetystyö on kirkkolaissa määrätty kirkkoneuvoston velvollisuudeksi. Kirkkoneuvoston tehtävänä on huolehtia siitä, että seurakunnassa tehdään lähetystyötä. (Koko kirkon missio 1998.) Koulun kanssa tehtävä yhteistyö on antoisaa sillä se mahdollistaa sen, että oppilaat voivat kasvaa seurakuntayhteyteen. (Meidän kirkko, osallisuuden yhteisö 2008).

Lähetystyöhön sisältyy evankeliumin julistusta sekä diakoniaa. Evankeliumin julistaminen on haaste kaikille kristityille. Kirkon lähetysjärjestöt tekevät yhteistyötä seurakuntien kanssa ja heillä on myös yhteisiä kehitysyhteistyöhankkeita Suomen valtion kanssa. Lähetystehtävää tehdään yhdessä eri lähetysjärjestöjen kanssa. Kirkolliskokous on hyväksynyt seitsemän järjestöä kirkon virallisiksi lähetysjärjestöiksi. Lisäksi Kirkon- ulkomaanapu tekee yhteistyötä lähetysjärjestöjen kanssa. (Lähetystyö 2010.)

Lähetys on tärkeä osa kirkko ja kirkkojärjestyksen mukaan seurakuntien tehtävänä on levittää evankeliumia. Evankeliumia levittämällä ja sakramentteja jakamalla kirkko rohkaisee kristittyä elämiseen ja kasvattaa seurakuntalaisia lähetysvas- tuuseen. Tämä palvelee niin seurakunnasta irtautuneita seurakuntalaisia kuin kirkkoon kuulumattomia. On tärkeää kasvattaa nuoria elämään keskinäisessä rauhassa riippumatta siitä mitä uskontoa edustaa. (Kirkon lähetysstrategia 2008.)

Lähetystyö kerhotoimintana antaa monia mahdollisuuksia. Lähetyskerhon yhtey- teen voidaan suunnitella musiikkikerhoja, tanssikerhoja sekä kokkikerhoja. Kestä- vä kehitys ja ympäristökasvatus soveltuvat myös hyvin lähetyskerhoihin.

”Lapsi on ilo” -hanke toteutettiin seurakunnan Lapsityönkeskuksen ja Lähetys- seuran kanssa yhteistyönä. Hankkeessa tutustuttiin kirkkojen kasvatustapoihin kansainvälisesti. Materiaalipaketti ilmestyi vuonna 2006. Aiheena olivat kansain-

välisyys, lähetyskasvatus ja suvaitsevaisuus. (Seurakunnan Lapsityönkeskus 2010.)

Suomen Lähetysseuran 150 vuotta juhlistettiin Liedossa monin tavoin. Yhtenä merkittävänä työmuotona olivat kouluvierailut yhdessä Lähetysseuran työntekijän kanssa. Lähetystyö on myös erikoisosaamisaluetta, johon seurakuntia mielellään pyydetään mukaan kouluille. Yhteistyö Lähetysseuran kanssa on lapsille ja kouluille mielenkiintoista ja rikastuttavaa.

Suomen evankelisluterilainen kirkko tekee tiivistä yhteistyötä eri lähetysjärjestöjen kanssa. Kirkon lähetysyhteistyön periaatteissa perustellaan myös miksi kirkon tulee tehdä lähetystyötä. Evankelisluterilainen kirkko ja sen ulkoasianosasto huolehtii kirkon lähetystehtävään kuuluvasta kasvatuksesta, koulutuksesta ja tiedotuksesta. Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa on seitsemän järjestöä, jotka kirkolliskokous on hyväksynyt kirkon lähetysjärjestöiksi. Ne ovat hyväksymisjärjestyksessä:

1. Suomen Lähetysseura
2. Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys
3. Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland
4. Suomen Piipiaseura
5. Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys
6. Evankelis-luterilainen Lähetisyhdistys Kylväjä
7. Radiolähetysjärjestö Sanansaattajat

(Kirkon lähetysjärjestöt 2011.)

3 LIEDON KUNTA

Asukkaita Liedossa on 16 159 ja ennusteen mukaan väestön määrä kasvaa tasaisesti niin, että vuonna 2015 Liedossa on asukkaita noin 17 000. Lietoon muuttaa paljon lapsiperheitä ja näiden osuus onkin noin 48 % koko väestöstä. Koko väestöstä 7-17 -vuotiaiden lasten osuus on noin 16 %.

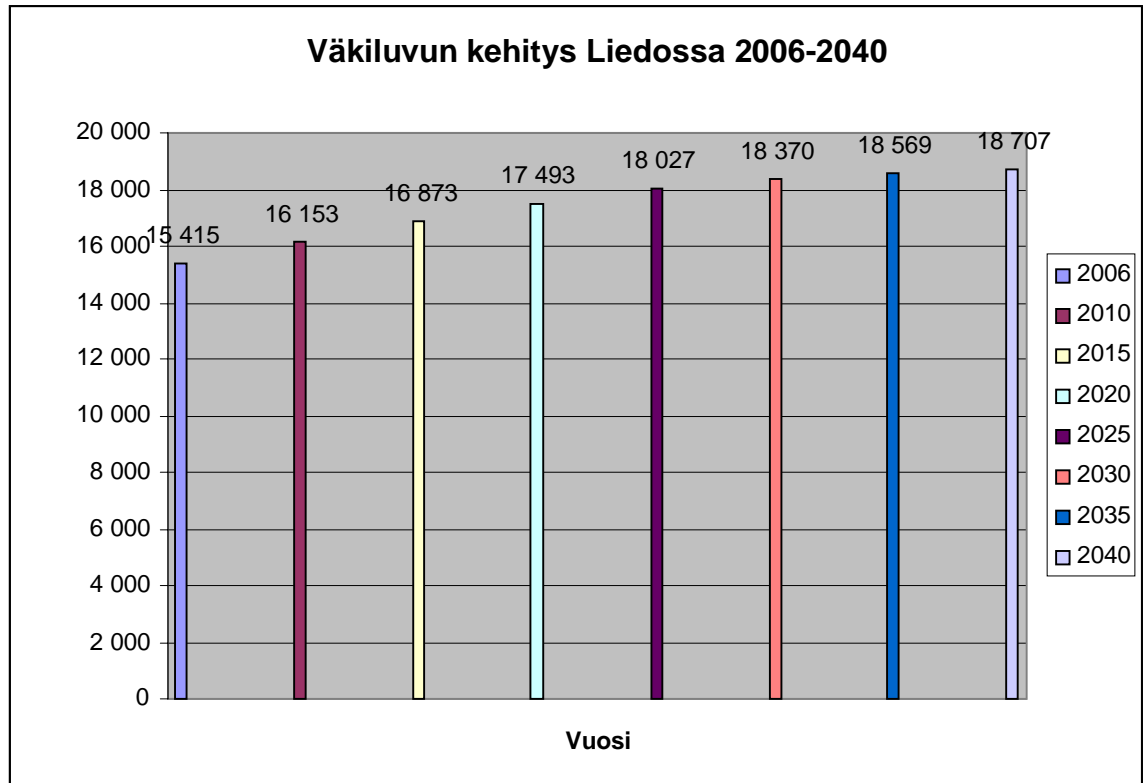
TAULUKKO 1 Tilastokeskuksen ennuste (Tilastokeskus 2007.)

Väestö vuosina	2000	2004	2008	2010	2015	2020
väestön määrä	14169	15002	15772	16159	16962	17678
muutos edellisestä vuodesta	x	833	770	387	803	716
0-6 -vuotiaiden määrä	1491	1447	1489	1490	1549	1580
7-12-vuotiaiden määrä	1312	1538	1430	1413	1450	1500
13–15-vuotiaiden määrä	585	638	774	770	708	719
7-17-vuotiaiden määrä	2293	2565	2667	2690	2625	2705
7-17-vuotiaiden osuus (%)	16,2	17,1	16,9	16,6	15,5	15,3
0-17-vuotiaiden osuus(%)	26,7	26,7	26,4	25,9	24,6	24,2

Kunta- ja palvelurakennehanketta varten tekemä väestöennuste perustuu tilastokeskuksen 31.5.2007 tekemään ennusteeseen.

Lieto on Turun läheisyydessä sijaitseva maalaiskunta. Liedon kunta on pinta-alaltaan hyvin laaja ja koulut sijoittuvat eri taajamiin kauas toisistaan. Liedossa on kuusi peruskoulua, jotka antavat opetusta vuosiluokille 1 - 6, yksi (vuosiluokat 7 – 9) opetusta antava koulu, yksi yhtenäiskoulu (vuosiluokat 1-9), yksi erityiskoulu ja yksi lukio. Oppilaita kaiken kaikkiaan on noin 2500. Lisäksi osa kouluista jär-

jestää myös esiopetusta. Koulutustarjontaan kuuluvat myös ammatillinen koulu-
tus (Loimaan ammatti-instituutin Liedon yksikkö) ja kansalaisopisto.

KUVIO 1 (Väestöennuste 2010, Lieto)

Väestöennuste 2006–2040, ennustaa väkiluvun kehityksen Liedossa vuoteen 2040.

Liedossa koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää kerhotoimintaa. Kerhotoiminta tukee oppilaiden eettistä ja sosiaalista kasvua perusopetuksen tavoitteiden mukaan ja mahdollistaa oppilaiden itsensä monipuolisen kehittämisen. Kerhotoiminnan tarkoituksena on edistää myönteisten harrastusten viriämistä sekä antaa oppilaalle mahdollisuus muuhunkin kuin tavanomaiseen koulutyöhön turvallisessa ja rauhallisessa ympäristössä. (Liedon kunta 2011.)

Liedon kulttuuritoimen pääasialliset tehtävät ovat kunnan virallisten juhlien järjestäminen yhdessä seurakunnan ja kolmannen sektorin kanssa sekä kunnan yh-

teystahona toimiminen kulttuuriasioissa. Kunnan kulttuuriasioiden yhteyshenkilönä toimii nuoriso- ja kulttuurisihteeri vuoden 2010 alusta alkaen (90 % nuorisotyötä ja 10 % kulttuuria). Kulttuuritoimi kuuluu sivistysosastoon ja toimii nuoriso- ja vapaa-aikalautakunnan alaisuudessa. (Liedon kunta 2011.)

4 SEURAKUNNAN MUKANAOLO KOULUISSA

Koulujen uskonnonopetus on muuttunut tunnustuksellisesta opetuksesta oman uskonnon opetuksiksi. Uskonnonopetuksen tavoitteena on perehdyttää omaan uskontoon, kansanperinteeseen, tutustua muihin uskontoihin, ymmärtää oman ja muiden uskontojen kulttuurillinen merkitys sekä kasvattaa eettisyyteen. Uskonnonopetus on yleissivistävä ja se kuuluu osana koulun tehtävään yhteiskunnassa. Uskonnonopetuksella on neljä perustehtävää; uskonnon perusluonteen ymmärtäminen oman uskontoon tutustumisen kautta, antamalla oppilaille valmiuksia kohdata muita uskontoja ja ymmärtää asioita eettisesti oikein. Uskonnonopetus asettaa opettajalle haasteita, koska opettajakoulutuksessa eri oppiaineiden didaktiikkaan liittyvät opinnot ovat vähentyneet. Tutkimusten mukaan luokanopettajat pitävätkin uskontoa vaikeasti opetettavana. (Kallioniemi 2007, 17–23.) Seurakunnan mukanaolo ja osallistuminen koulujen uskonnonopetukseen olisikin tämän vuoksi tarpeellista.

Uskonnonopetuksen työtapojen pohtiminen antaa erilaisen näkökulmaa uskonnonvapauslain ympärillä käytyyn keskusteluun uskonnonopetuksen uskonnonharjoitusta muistuttavista piirteistä. Oppilailla on oikeus uskonnonopetukseen, jossa käytetään kuten muissakin oppiaineissa monipuolisia opetusmuotoja, myös elämyksellisiä ja kokemuksellisia työmenetelmiä. Seurakuntien ja koulujen yhteistyö uskonnonopetuksessa on luonteva yhteistyömuoto. Erilaiset kouluvierailut ja elämykselliset opetustilanteet rikastuttavat oppilaiden opetusta. (Leppisaari 2003.)

Seurakunnan tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua. Lapsuus on merkittävää aikaa ja lapselle on taattava kasvurauha, yhteistyö kotien ja koulujen kanssa tukee tätä työtä. Lapsille ja nuorille tulee turvata kasvuympäristö, joka opettaa kristillisiä arvoja ja uskomuksia. Verkostointityö kaipaa kehittämistä ja seurakun-

nalla on etuoikeus olla kristillisen kasvatusalan asiantuntijana. (Lapsi- ja nuorisotyön missio ja visio sekä strategia 2010, 121–124.)

Lapsen kasvua tulee tukea sosiaalisuuteen ja itsenäisyyteen. Lapsen tulee myös oppia huomioimaan toisia. Kirkon näkökulmasta rakkauden kaksoiskäskyn noudattaminen ja siinä opastaminen on tarpeellista. On hyvä, että korostetaan yksilön arvoa, mutta vielä tärkeämpää on yhteisön merkitys. Kirkon kannalta myös Jumalan rakastaminen on tärkeää, jolloin käskystä tulee kolmoiskäsky, Jumalan, itsensä ja lähimmäisen rakastaminen. Kultainen sääntö on hyvä opetella, jotta lapsi oppisi huomioimaan toisia. (Saarinen 1997, 62–63.)

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen lähtökohtana on tutustuttaa oppilas monipuolisesti omaan uskontoonsa. Opetuksessa tuodaan esille sekä uskonnollisen kulttuurin, sekä oppilaan kehityksen ja kasvun kannalta keskeisiä tekijöitä. Uskonnon opetuksessa oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskonnon vaikutuksia koko yhteiskunnassa sekä omassa kulttuurissa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004.)

Kirkon strategiassa ja missiossa vuodelta 2010 pääpainona on elämän mielekkyys. Siinä on lähtökohtana kristillinen usko sekä lähimmäisen rakkaus. Strategia perustuu kristilliseen ihmiskäsitykseen ja arvopohjaan. Kirkon lapsi- ja nuorisotyössä onkin rohkeasti pidettävä esillä uskoa Jumalaan. Tämä on myös lapselle tilaisuus luontevasti pyhän kohtaamiseen. Seurakunnan on hyvä tehdä yhteistyötä sekä kunnan että koulujen kanssa. Koulukirkot sekä kouluissa järjestetyt päivänavaukset ovat osa toimintaa. (Lapsi- ja nuorisotyön missio ja visio sekä strategia 2010, 13.)

Seurakunnan mukanaolo koulun arjessa voi tapahtua monin eri tavoin. Näitä ovat, kouluvierailut, erilaiset keräykset mm. Yhteisvastuu keräys, päivänavaukset,

lähetyskasvatus, kotikirkkoon tutustuminen, seurakuntaan tutustuminen, leirikoulu yhteistyö, virsiopetus, joulujoulu- ja pääsiäisvaellukset, kansainvälinen kasvatus, koulujumalanpalvelukset, suvaitsevaisuuskasvatus ja oppilashuoltoryhmä. Yhteistyö koulun ja seurakunnan välillä voi olla myös kertaluonteista, näitä ovat mm. oppilashuolto ja vanhempainillat. Koulujen ja seurakunnan yhteistyötä on mahdollista lisätä, mutta toiminnan pitää olla suunnitelmallista sekä perinteitä kunnioittavaa. Yhteistyöstä on hyötyä kummallekin osapuolelle ja se mahdollistaa myös resurssien jakamisen.

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoituksena on esittää, että yhteistyö koulujen kanssa on merkittävänä työmuoto ja sitä tulee tulevaisuudessa kehittää. Koulujen päivänavauksien suunnitteleminen yhdessä koulujen kanssa koetaan tarpeelliseksi. Myös koulujen osallisuus kevät- ja joulukirkossa pyritään huomioimaan toimintasuunnitelmissa. Leirikoulu yhteistyö koetaan merkittäväksi ja sitä tulee kehittää yhteistyössä koulujen kanssa. Tavoitteena on tulevaisuudessa panostaa koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä myös luokkakohtaisesti tapahtuvien vierailujen avulla. Tarkoitus on saada kouluvierailut sisällytettyä varhaisnuorisotyön toimintasuunnitelmaan.

Opinnäytetyön tarkoituksena on lisäksi kartoittaa kouluilla tapahtuva kerhotoiminta, sekä kehittää sitä seurakunnan näkökulmasta, koulujen, oppilaiden ja vanhempien toiveet huomioiden.

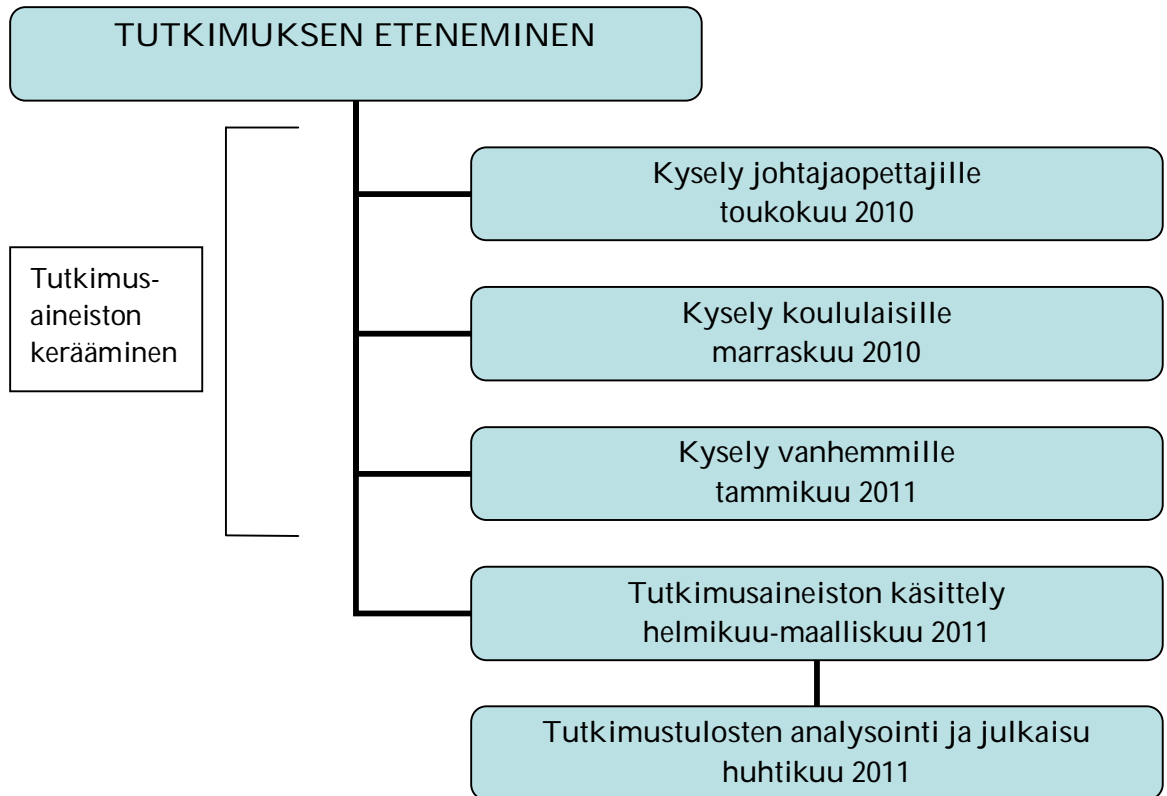
Kaikki Liedon kunnan esikoululaiset ovat kunnan päivähoiton alaisuudessa, lukuun ottamatta Saukonojan ja Yliskulman koulun esikoululaisia, jotka ovat koulutoimen alaisuudessa. Esikoululaiset ovat kuitenkin fyysisesti koulujen yhteydessä lähes joka koululla. Vuoteen 2012 mennessä on tavoitteena, että kaikki esikoululaiset siirtyvät koulutoimen alaisuuteen. Tällä hetkellä tämä ikäryhmä jää lähes kokonaan seurakuntayhteistyön ulkopuolelle. Tavoitteena on saada myös esikoululaiset mukaan varhaisnuorisotyön toimintasuunnitelmaan.

6 OPINNÄYTETYÖN ETENEMINEN

Liedon seurakunnan varhaisnuorisotyössä haluttiin panostaa koulujen ja seurakunnan väliseen yhteistyöhön. Tutkimus aloitettiin lähettämällä lomakehaastattelu koulujen johtajaopettajilta. Haastattelussa selvitettiin kouluilla tapahtuva kerhotoiminta sen riittävyys sekä mitkä eri yhteistyötahot tällä hetkellä järjestävät kerhotoimintaa kouluilla. Lomakehaastattelun avulla haluttiin selvittää myös ovatko koulut tyytyväisiä seurakunnan ja koulujen väliseen yhteistyöhön, sekä mitä toiveita heillä on yhteistyön kehittämisessä. Metodi johtajaopettajien osalta oli kvalitatiivinen eli laadullinen. Haastattelulomake koostui avoimista kysymyksistä, joiden avulla haluttiin tarkkaa tietoa. Kvalitatiivinen tutkimus kohdistuu pienempään määrään tutkittavia tapauksia. Kvalitatiivinen painotus on ymmärtämisessä ja sitä käytetään kun halutaan keskittyä kokemukseen. Tietyissä tutkimuksissa on perusteltua käyttää kahta tutkimusmenetelmää rinnakkain jolloin ne tukevat toinen toisiaan. Kvantitatiivinen tutkimus kohdistetaan satunnaisotokseen kun kvalitatiivinen tutkimus kohdistuu tarkasti valittuihin haastateltaviin.

(Alasuutari 1994, 44–47.)

Oppilaille ja vanhemmille suunnatut kysymykset käsiteltiin kvantitatiivisen eli määrällisen metodin mukaan, jossa tutkimus hyödyntää suuria aineistoja. Tutkimus kohdistui satunnaisotoksiin. Kyselylomakkeet koostuivat monivalintakysymyksistä sekä vanhempien lomakkeessa myös tarkentavista avoimista kysymyksistä. Oppilaille suunnatut kyselylomakkeet osoitettiin oppilaille Kids Action Night tapahtumassa, jossa kyselylomakkeet oli mahdollista täyttää yhdessä toimintapisteessä. Yhteensä 122 oppilasta vastasivat kyselyyn. Vanhemmille osoitetut kyselylomakkeet jaettiin koulun kautta, lomakkeiden palauttamisen jälkeen aineisto noudettiin kouluilta. Yhteensä 63/125 vanhempaa vastasi kyselyyn.

KUVIO 2

Kyselylomakkeiden käyttö on perusteltua, mutta on syytä kiinnittää erityistä huomiota kysymysten muotoiluun. Tulokset vääristyvät helposti mikäli kysymyksiä ei ymmärretä oikein. Kyselylomakkeen tulee olla sopivan pituinen sillä liian pitkä kyselylomake saattaa jäädä täyttämättä. On tärkeää myös miettiä kohderyhmää kun suunnitellaan kyselylomakkeita. (Valli 2007, 102–105.) Koska tutkimuksessa käytettiin kahta eri menetelmää, aineisto esitellään määrällisen tutkimuksen osalta numeraalisena sekä laadullisen tutkimuksen osalta kirjallisena.

Lapset vastasivat kyselyyn toimintaillassa, kysely oli järjestetty toimintapisteeseen, jossa aikuinen oli paikalla, mikäli lapsilla oli jotain kysyttävää. Tutkimuksessa päädyttiin monivalintakysymyksiin ja valmiiden vastausvaihtoehtojen käyttöön, koska tämä helpotti kyselyyn vastaamista.

7 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Yhteistyömalleja on kehitetty erilaisin projektein. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa Raudaskylän toimipisteessä toteutettiin projekti vuosina 2001–2002, tämä toteutettiin opettajille ja AMK opiskelijoille 2 opintoviikon mittaisena opintokokonaisuutena aiheesta uskonto- ja arvokasvatus. Tämän projektin tavoitteena oli rakentaa uskonnonopetusta elämykselliseen suuntaan. Opetuksessa käsiteltiin arvomaailmaa, uskonnonvapautuslakia, elämänskysymyksiä sekä kirkkovuoden näkymistä kouluissa, niin arkena kuin juhlanakin. Vuonna 1999 Espoossa toteutettiin samantapainen projekti Arvokas hanke teemalla, jossa myös pääpainossa olivat uskonto ja arvokasvatus. Raudaskylän projekti toteutettiin pitkäkestoisempänä ja siinä oli mukana monia yhteistyötahoja. Raudaskylän projektissa päätoimijat olivat kirkon virkaan opiskelevat nuoret. Projekti mahdollisti koulun ja seurakunnan välisen yhteistyön kehittämiseen. Projektin aikana tehtiin erilaisia kehittämissuhteitä ja nämä poikivatkin monia tuotoksia. Esimerkkeinä voidaan mainita, ruusukirkko, adventtivaellus, käskyvaellus, enkelihetki, rukouspolku sekä lisäksi elämykselliset joulu- ja pääsiäistäpahtumat. Tämä projekti koski uskonto- ja arvokasvatusta opetusluokilla 1-6. Yhteistyössä olivat Kokkolan, Ylivieskan ja Alavieskan koulut sekä seurakunnat. Tässä projektissa oli mukana 17 opettajaa sekä 40 ammattikorkeakouluopiskelijaa. (Leppisaari 2003.)

Markku Mäkelän pro gradu tutkimuksessa todetaan, että seurakunnan apu kouluille on tärkeää ja seurakunnan rooli on toimia yhteistyökumppani. Johtopäätöksenä hän toteaa, että seurakunta antaa oppilaille, opettajille ja kouluille ulkopuolisen yhteistyökumppanuuden ja seurakuntayhteyden. Hän kirjasi tutkimuksensa pääongelmiksi yhteistyön puuttumisen, sekä alaongelmiksi; yhteistyön merkityksen kouluille, opettajille ja oppilaille. Huoli lapsista on kuitenkin yhteinen niin seurakunnalla, kuin kouluillakin. Kirkon kasvatustoiminnan lähtökohdat ja tavoitteet ovat lapsen tutustuttaminen sekä sitouttaminen kristillisyyteen sekä yksilön

tukeminen. Seurakunta pyrkii yhteistyöhön koulujen kanssa, koska koulujen uskonnollinen kasvatus on myös osa koulun arkea. Yhteistyö tulee nähdä toinen toisia tukevana mahdollisuutena. (Mäkelä 2005, 12–37.)

Peruskoulun tavoitteena onkin uskonnonopetuksessa taata monipuolinen uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys oppilaille, sekä antaa oppilaille mahdollisuuden tutustua omaan uskontoon ja kulttuuriin. Mäkelä kirjoittaa myös, että seurakunnan kerhotoiminta on hyvä vaihtoehto koulujen kerhotoiminnalle, kerhotoiminnasta on myös mainittu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Kun taloudelliset resurssit karsivat menoja, niin on hyvä tehdä yhteistyötä kirkon ja koulujen välillä, toteaa Mäkelä. (Mäkelä 2005, 3-27.)

Yhteiskunnan muuttuminen heijastuu myös koulumaailmaan. Eriarvoisuus tuo esille syrjäytymisen ja elämänhallinnan. Monissa perheissä vanhemmuus on ka-teissa eikä perheissä aseteta rajoja lapsille kuten ennen. Tämä heijastuu koulussa, keskittymisvaikeuksina sekä koulun auktoriteetin kyseenalaistamisena. (Rautiainen 2005, 10.) Koulua ja elämää varten hanke kehitti erilaisia toimintamuotoja oppilaiden tueksi. Päivystystoiminta palveli oppilaita, jotka joutuivat poistetuksi tuntitilanteista sekä kiusaamistilanteiden selvittelyssä. Tähän työhön palkattiin sosionomi. Ala-asteella annettiin yksilötukea joka suunniteltiin yhdessä opettajien sekä oppilashuoltoryhmän kanssa. Opettajat kokivat projektin aikana, että yksilötuki helpotti heidän työtään. Sosionomi teki sellaisia asioita, joihin opettajan aika ei riittänyt. (Rautiainen 2005, 24–25.)

8 SEURAKUNNAN KERHOTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Tällä hetkellä Liedon seurakunta järjestää erilaista kerhotoimintaa, mutta toiminta tapahtuu pääsääntöisesti seurakunnan omissa toimipisteissä, ja ilta-aikaan. Kouluilla tapahtuvaa kerhotoimintaa on ainoastaan muutamilla kouluilla ilta-aikaan. Iltapäiväkerhoissa tapahtuvat vierailut ovat kerhotyyppejä, mutta kokoontumiskertoja on ainoastaan kerran kuukaudessa.

Kerho-ohjaajien koulutukseen olemme panostaneet ja siihen osallistuukin vuosittain lähes 30 nuorta. Kerhotoiminnan järjestäminen kouluilla heti iltpäivällä on kuitenkin ongelmana, kun nuoret pääsevät itse koulusta vasta klo 15 jälkeen. Tämän ongelman poistamiseksi pyrimme saamaan avuksi aikuisia kerhonohtajia tai alalla opiskelevia nuoria, jotka voivat saada harjoitteluja kerhotyöstä.

Kerhotoiminnan järjestäminen ja kehittäminen vahvistaa seurakunnan ja kotien sekä koulun välistä yhteistyötä. Seurakunta toimii kristillisenä kasvattajana ja vanhempien kasvatuskumppaneina. Toiminta tulee olla vanhempien ja lasten odotuksiin liittyvää, turvallista, laadukasta ja lasten iän huomioivaa toimintaa (Holma 2009, 9).

Seurakunnan tuleekin vahvistaa ja ylläpitää seurakuntalaisten hengellistä elämää. Lasten tavoittaminen ja heille järjestettävä toiminta on tarpeellista. Seurakunnan pitää vastata heikoimmista ja on tarjottava heille tukea. On ikävää jos lapsi ei voi harrastaa kodin taloudellisen tilanteen vuoksi. Tästä syystä seurakunnan järjestämä kerhotoiminta on mahdollista myös vähävaraisille. Kirkon tulee varautua siihen, että lähivuosina tulee muutoksia ja uudistuksia. Kirkon tuleekin uudistaa asenteitaan myös rakenteiden ja taloudellisten resurssien tasolla. (Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2010.)

9 KOULUJEN JA SEURAKUNNAN VÄLINEN YHTEISTYÖ

On tärkeää, että koululaisille seurakunnan työntekijät tulevat tutuksi. Tämä on mahdollista koulujumalanpalveluksissa, päivänavauksissa sekä oppitunneilla ja iltapäivätoiminnassa. Kirkon työ on pohjatyötä, jolla seurakuntaa tehdään tutun aikuisen myötä lapsille tutuksi. Yhteistyölle tulee asettaa tavoitteet ja näihin tavoitteisiin pääseminen vaatii kummaltakin osapuolelta sitoutumista. Tästä syystä on hyvä varata aikaa suunnitteluun sekä myös palautekeskusteluun. Yhteistyöstä hyötyvät sekä seurakunta, että koulu. (Nevalainen 2008, 92.)

Koulujen ja seurakuntien yhteistyö sujuu Suomessa hyvin. Kouluissa otetaan seurakunnan vierailut ilolla vastaan. Seurakunnista 99 % tekee yhteistyötä koulujen kanssa, tämä selviää kirkon tekemästä neljävuotiskatsauksesta. Erilaisten toimintojen kautta on myös mahdollista tehdä seurakunnan työntekijät tutuksi koululaisille. Leiritoimintaa on ollut myös hyvin vilkasta, koska yli 45 % seurakunnista järjestää retkiä yhdessä alakoulujen kanssa. (Monikasvoinen kirkko 2008, 151–152.)

Kirkon tavoitteena on, että lapsi saa kokea pyhää ja olla Jumalan lähellä sekä puhua turvallisesti Jumalasta. Hänen lähellään tulee olla myös ihmisiä, jotka välittävät hänestä aidosti. Kouluikäisten tulee saada toimia oman ikäisten kanssa, niin että hän saa tukea kokonaisvaltaisesti. Lapsen ja nuoren kasvun tukeminen on seurakunnan tehtävänä yhteistyössä kotien ja koulujen kanssa. (Monikasvoinen kirkko 2008, 121–122.)

Seurakunnan kaikessa toiminnassa on mielekästä luoda turvallinen luottamus. Koulunsa aloittava lapsi kokee, että opettaja tietää enemmän kuin omat vanhemmat. Vähän vanhempana lapsi arvostelee mielellään kaikkea. Vaikka lapsi olisikin

hankala, hänelle tulisi tarjota luotettava aikuinen ihmissuhde, joka kestää lapsen oikut. Tämä on kristillistä kasvatusta parhaimmillaan. (Hietalahti 1997, 27–28.)

Lapsia tulisi rohkaista itseilmaisuuksiin opettamalla heille tietoja ja taitoja. Onnistumisen kokemukset ovat lapselle arvokkaita kokemuksia. Varhaisnuorisotyön tehtävänä on tiedottaa erilaisista harrastuksista sekä auttaa lapsia suhtautumaan positiivisesti omaan elämäänsä ja tulevaisuuteensa. (Lehtinen 1997, 21.)

Koulun uskonnonopetuksen tavoitteena on opettaa oppilaille suvaitsevaisuutta ja ymmärtävää asennetta muita uskontoja ja katsomuksia kohtaan. Tässä nähdään myös se, että oman uskonnon oppiminen auttaa ymmärtämään muita. Oppilaita autetaan kohtaamaan oma uskonto ja tästä lähtökohdasta oppilas voi laajentaa käsitystään muista. Uskontojen hahmottamiseen kuuluu myös kulttuuriperinteen tunteminen ja tätä kautta oman identiteetin löytäminen. Opettaja voi välittää oppilailleen ymmärrystä eri kulttuureista ja näin välittää oppilaille, että erilaisuus voidaan nähdä rikkautena. Oppilaita tulee myös rohkaista kiinnostumaan omista perinteistä. Opetussuunnitelmassa on myös tavoitteet oman uskonnon tuntemisesta ja toisten uskontojen kohtaamisesta. (Mikkola 2008, 35–64.)

Kotikirkko tutuksi on monilla kouluilla opetussuunnitelmissa. Kirkkovierailuiden suunnitteluun tulee panostaa ja oppilaiden tulee antaa rauhassa tutkia ja tarkastella rakennusta eri näkökulmista, vierailulle pitää varata myös riittävästi aikaa. (Nevalainen 2007, 153.)

Oppilaille annetaan mahdollisuus myös tutustua kirkkosaliin ja sen esineistöön. Liedossa teemme tämän kuvasuunnistuksen avulla. Lapset saavat kuvia, jotka heidän täytyy löytää. Kun lapset ovat löytäneet kaikki kuvat, käymme yhdessä vielä läpi kohteet. Olemme käyttäneet 1-2 luokkalaisilla sekä esikoululaisilla ”kirkko kaikilla aisteilla” pedagogiikkaa.

Kirkkopedagogiikka opettaa näkemään kirkon myös osana kulttuuriympäristöä. Tämä auttaa lapsia ymmärtämään paikallista historiaa sekä rakennus- esine- ja kuvakulttuuria. Tämä mahdollistaa kirkkovierailun ottamisen mukaan myös ympäristö- luonnontieto- kuvataiteeseen tai äidinkieleen sekä tietysti historiaan tunneille. Tavoitteena voi olla kotiseututuntemus tai sitten käynnin lähtökohtana voi olla uskonnonopetus. (Nevalalainen 2007, 156.) Liedossa 3-6 luokkalaiset käyvät usein kirkossa, kun opetussuunnitelmassa on tutustuminen kirkkovuoteen, kirkon sakramentteihin ja kirkon liturgisiin väreihin.

Yhtenä yhteistyö muotona ovat ryhmäytymistunnit jotka ovat tuttu asia seiska-luokkalaisille. Ryhmäytymistunteja on myös järjestetty kolmasluokkalaisille, kun he siirtyivät toiselta luokalta kolmannelle, koska silloin luokkakoko tehdään usein uudelleen. Samalla luokkatoverit vaihtuvat ja luokkakoko suurenee ja myös opettaja vaihtuu. (Rautiainen 2005, 24–25.) Erilaiset pienryhmätoiminnot voidaan järjestää ryhmän tarpeiden mukaan. Rautiainen esittelee mm., tyttöryhmän, maahanmuuttajatyttöjen ryhmän, poikien liikuntakerhon, teatterikerhon sekä läksykerhon. Näitä yhteistyö muotoja kehitettiin eräässä koulussa yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa. Yhteistyö vaatii yhteydenpitoa sekä yhteisten tavoitteiden asettamista. Näissä projekteissa nähtiin mielekkääksi työparitoiminta. (Rautiainen 2005, 42–45.)

9.1 Yhteistyön historiaa Liedossa

Liedon seurakunta ja koulut ovat tehneet yhteistyötä jo pitkään. Arkistoista löytyi 10.12.1986 laadittu muistio Liedon seurakunnan ja koulujen yhteistyöryhmän kokouksesta. Kokouksessa käsiteltiin uskonnonopetuksen työryhmän lähettämää kirjettä sekä tarkasteltiin opetussuunnitelmaa vuosiluokittain. (Työryhmämuistio, 1986.) Yhteistyötä tehdään, mutta mitään yhteistä toimintasuunnitelmaa ei ole

laadittu eikä yhteistyötä kehittäviä kokouksia ole ollut vuoden 1986 jälkeen. Yhteistyötä on kuitenkin ollut kummankin osapuolen sekä seurakunnan että koulun kannalta mielekästä.

Eräs merkittävä maininta muistiosta löytyy kotikirkko-jumalanpalvelus osiosta. Työryhmä kehitteli jumalanpalveluksien suunnittelemista ja toteutusta. Siinä koulu ja seurakunta suunnittelivat yhdessä koulujumalanpalveluksen. Seurakunta toivoi, että mahdollisimman moni koululainen osallistuisi myös kotikirkon jumalanpalvelukseen. (Työryhmämuistio 1986.) Koulut ovatkin ahkerasti käyneet jumalanpalveluksissa ja seurakunnan työntekijät ovat kehittäneet koulukirkkoja vuosien varrella koulujen toiveiden mukaan.

9.2 Yhteistyön nykytilanne

Liedossa kouluyhteistyötä tehdään järjestämällä päivänavauksia, sekä kutsumalla koululaisia koulukirkkoihin. Luokkavierailut ovat satunnaisia ja tapahtuvat pääsääntöisesti aktiivisten opettajien pyynnöstä. Samoin erilaiset vierailut kuten kotikirkko tutuksi tapahtuu aktiivisten opettajien pyynnöstä.

Leirikoulutoiminta yhteistyössä seurakunnan kanssa on vilkasta. Päivänavauksissa sekä koulujen juhlatilaisuuksissa seurakunta on läsnä. Suuri osa alakouluista viettää leirikouluun seurakunnan leirikeskuksessa yhteistyössä seurakunnan kanssa. Päivänavaukset tapahtuvat tällä hetkellä lähinnä koulujen toiveiden mukaan koulusta riippuen 1-2 kertaa kuukaudessa. Lisäksi koulut tulevat kevät- ja joulukirkkoon. Lukuvuoden alussa sekä kevätkauden alkaessa koulut jakavat oppilaille seurakunnan toiminnasta kertovan esitteen. Myös erityistilaisuuksista, retkistä ja leireistä Liedon seurakunta tiedottaa koulujen kautta.

Seurakunnan varhaisnuorisotyön piiriin kuuluvat 7-14 -vuotiaat lapset sekä koulutoimen alaisuudessa olevat esikoululaiset. Liedon kunnan esikouluikäiset ovat kunnan päivähoiton alaisuudessa, lukuun ottamatta Saukonojan ja Yliskulman koulun esikoululaisia, jotka ovat koulutoimen alaisuudessa. Vuoteen 2012 mennessä kaikki esikouluikäiset siirretään koulutoimen alaisuuteen ja siten myös seurakunnan varhaisnuorisotyön piiriin.

10 KYSELYN TULOKSET

Keväällä 2010 lähetettiin kysely koulujen johtajaopettajille, jossa tiedusteltiin heiltä seurakunnan ja koulujen välisestä yhteistyöstä sekä sen kehittämistä. Kyselyssä haluttiin myös opettajien ottavan kantaa oppituntien ulkopuoliseen toimintaan, kuten esim. kerhotoimintaan. Kyselyssä kartoitettiin kouluissa olevien harraste-kerhojen määrä sekä mitkä kaikki eri tahot järjestävät kerhotoiminta kouluilla.

Lasten kyselyssä pääpaino oli kerhotoiminnassa. Lapsilta kysyttiin, tällä hetkellä kouluissa toimivista kerhoista, käyvätkö he kerhoissa ja pitääkö kerhojen olla maksuttomia. Lasten mielipidettä kysyttiin myös, minkälaisia kerhoja he haluaisivat kouluille.

Lasten vanhemmilta kysyttiin mitä mieltä he ovat seurakunnan ja koulujen välisestä yhteistyöstä, päivänavauksista ja kouluvierailuista. Heidän mielipidettään kysyttiin myös kerhotoiminnasta ja järjestetäänkö sitä riittävästi, käyvätkö heidän lapsensa kouluilla järjestettävissä kerhoissa ja, minkälaisia kerhoja he haluaisivat kouluille.

10.1 Johtajaopettajille tehdyn kyselyn tulokset

Liedon alakoulujen Johtajaopettajille osoitetussa kyselyssä selvisi, että koulut ovat tyytyväisiä yhteistyöhön, uusia projekteja sekä yhteistyön lisääminen kuitenkin kiinnosti kouluja. Päivänavaukset sekä joulu- ja kevätkirkot ovat koulujen mielestä tärkeitä. Kaikki kunnan alueella toimivat koulut ottavat myös mielellään seurakunnan työntekijöiden vierailut vastaan. Koulut olivat myös tyytyväisiä seurakunnan järjestämään kirkkoperinteeseen ja siihen, että seurakunta kustantaa kuljetukset joko joulu- tai kevätkirkkoon.

Kyselyssä kiinnitettiin myös huomiota kouluissa tapahtuvaan kerhotoimintaan, iltapäivisin heti koulutuntien päätyttyä. Johtajaopettajien kyselystä selvisi, että eniten kaivattaisiin kerhotoimintaa 3-4 luokkalaisille, jotka eivät enää kuulu ilta-päiväkerhotoiminnan piiriin. Tosin jossain koulussa koettiin, että kerhotoimintaa on riittävästi. Joidenkin koulujen kohdalla kyselystä selvisi myös, että kerhono-hjaajista on pula. Kyselyn perusteella selvisi, että myös lasten mielipiteitä oli kuultu ja että lapset olivat toivoneet kouluille kokkikerhoja, englannin- ja ruotsinkielen kerhoja sekä liikunnallisia kerhoja. Myös näyttelemiseen ja musiikkiin liittyvät kerhot kiinnostaisivat. Yhteistyö seurakunnan kanssa olisi mielekästä, jotta kerho-toimintaa saataisiin lisättyä ja tarjontaa monipuolisemmaksi.

10.1.1 Ilmaristen yhtenäiskoulu

TAULUKKO 2

Jakauma luokka-aste/vuositaso alakoululaisten osalta, marraskuussa 2010.

1. luokka	42 oppilasta
2. luokka	40 oppilasta
3. luokka	37 oppilasta
4. luokka	25 oppilasta
5. luokka	39 oppilasta
6. luokka	29 oppilasta

Ilmaristen yhtenäiskoulussa on yhteensä 400 oppilasta. Oppilaista 212 on alakou-lussa ja 183 yläkoulussa. Koulu sijaitsee Ilmaristen taajamassa noin kymmenen kilometrin päässä Liedon keskustasta. Koulussa toimii ilta-päivän harrastekerhoja, joita järjestävät koulun omat opettajat sekä 4H-kerho. Liikuntakerho sekä savikerho ovat suosittuja. Satunnaisesti on järjestetty kädentaitoihin ja musiikkiin liittyviä kerhoja. Tällä hetkellä kerhotoiminnassa ei ole ohjaajia riittävästi. Johtajaopettajan

mukaan lapset ovat toivoneet englannin- ja ruotsinkielen kerhoja sekä kokkikerhoja. Kyselyn tulosten mukaan mikään ikäryhmä ei jää harrastekerhojen ulkopuolelle.

Yhteistyöhön seurakunnan kanssa ollaan oltu tyytyväisiä ja sitä on ollut riittävästi. Seurakunta järjestää koululla päivänavauksen joka toisena perjantaina. Pääsiäisenä ja adventtina järjestetään koko koulun yhteinen salihartaus. Koululaiset tulevat lisäksi sekä joulua että keuhkirkkoon.

10.1.2 Kirkonkulman koulu

TAULUKKO 3 Jakauma luokka-aste/ vuositaso, marraskuussa 2010.

starttiluokka	10 oppilasta
1. luokka	54 oppilasta
2. luokka	44 oppilasta
3. luokka	67 oppilasta
4. luokka	65 oppilasta
5. luokka	67 oppilasta
6. luokka	61 oppilasta

Kirkonkulman koulussa on 401 oppilasta. Koulu sijaitsee Liedon keskustassa. Perusopetusryhmien lisäksi koululla on, starttiluokka, kolme erityisluokkaa sekä maahanmuuttajien (MAMU) opetusryhmä. Erityisluokat sekä MAMU toimivat Tapulinkujan koulun alaisuudessa. Koulussa toimii opettajien, Mannerheimin lastensuojeluliiton, 4H-kerhon ja urheiluseurojen järjestämiä harrastekerhoja. Johtajaopettajan mukaan näytelmäkerho on ollut oppilaiden toivelistalla. Kirkonkulman koulun oppilasta 3. ja 4. luokkalaiset ovat vailla omia kerhoja.

Yhteistyöhön seurakunnan kanssa ollaan oltu tyytyväisiä, selviää kyselyn vastuksista. Seurakunta järjestää koululla päivänavauksen joka kuun ensimmäisenä maanantaina keskusradion kautta. Pääsiäis- ja adventtihartaus järjestetään koko koulun yhteisenä salihartautena. Koululaiset tulevat lisäksi sekä joulu- että kevät-kirkkoon.

10.1.3 Kisakallion koulu

TAULUKKO 4 Jakauma luokka-aste/vuositaso, marraskuussa 2010.

1. luokka	20 oppilasta
2. luokka	24 oppilasta

Kisakallion koululla on oppilaita 44. Koulu sijaitsee Liedon keskustan läheisyydessä, palvellen lähialueen 1-2 luokkalaisia. Koululla toimivat perusopetusryhmiä ainoastaan ensimmäinen ja toinen luokka. Koululla ei toimi omia harrastekerhoja. Lapset siirtyvät Kirkonkulman koululle harrastekerhoihin.

Yhteistyöhön seurakunnan kanssa ollaan oltu tyytyväisiä ja sitä myös mielellään lisittäisiin, selviää kyselyn vastuksista. Seurakunta järjestää koulun päivänavauksen kerran kuukaudessa. Päivänavausten lisäksi koululla järjestetään myös pääsiäis- ja adventtihartaus. Koululaiset tulevat myös sekä joulu- että kevät-kirkkoon

10.1.4 Littoisten koulu

TAULUKKO 5 Jakauma luokka-aste/ vuositaso, marraskuu 2010

1. luokka	44 oppilasta
2. luokka	37 oppilasta

3. luokka	44 oppilasta
4. luokka	28 oppilasta
5. luokka	36 oppilasta
6. luokka	25 oppilasta

Littoisten koululla oppilaita on yhteensä 214. Koulu sijaitsee noin kymmenen kilometrin päässä Liedon keskustasta. Koulun välittömässä läheisyydessä on myös esiopetusryhmä. Koulussa toimii iltapäivisin useita harrastekerhoja. Kerhoja ovat mm. askartelukerho, pienoismallikerho, ATK-kerho, savikerho, ilmaisukerho, tanssikerho, sporttikerho sekä 4H-kerho. Kerhotilanne on opettajien mielestä varsin kattava. Kerhoja järjestävät opettajat, 4H, Kaarinan Ura sekä kansalaisopistot.

Yhteistyöhön seurakunnan kanssa ollaan oltu tyytyväisiä ja sitä myös mielellään lisättäisiin, selviää kyselyn vastauksista. Seurakunta järjestää koulun päivänavauksen kerran kuukaudessa, jonka lisäksi koululla pidetään myös pääsiäis- sekä adventtihartaus. Koululaiset tulevat lisäksi sekä joulu- että kevätkirkkoon.

10.1.5 Loukkaisten koulu

TAULUKKO 6 Jakauma luokka-aste/vuositaso, marraskuussa 2010.

1. luokka	36 oppilasta
2. luokka	35 oppilasta
3. luokka	37 oppilasta
4. luokka	43 oppilasta
5. luokka	42 oppilasta
6. luokka	44 oppilasta

Loukainaisten koulussa on oppilaita 237. Koulu sijaitsee noin viiden kilometrin päässä Liedon keskustasta. Koulun yhteydessä toimii myös päiväkoti, jossa on esiopetusryhmä. Koulussa toimii iltapäivisin useita harrastekerhoja. Kerhoja ovat mm. liikuntakerho, läksykerho, savipiiri, 4H-kerho, kädentaitokerho sekä musiikkikerho. Johtajaopettajan mukaan toiveita on ainakin englannin- ja ruotsinkielenkerhoista sekä kokkikerhosta esitetty. Kerhotoimintaa järjestävät koululla kansalaisopisto, 4H ja opettajat.

Yhteistyö seurakunnan kanssa on ollut hyvää ja sitä on ollut riittävästi, selviää kyselyn vastauksista. Seurakunta järjestää koululla kauden aikana noin 1-2 päivänavausta. Pääsiäisenä ja adventtina järjestetään erityinen hartaushetki. Lisäksi koululaiset tulevat sekä joulu- että kevätkirkkoon.

10.1.6 Pahkamäen koulu

TAULUKKO 7 Jakauma luokka-aste/vuositaso, marraskuussa 2010.

1. luokka	23 oppilasta
2. luokka	30 oppilasta
3. luokka	15 oppilasta
4. luokka	30 oppilasta
5. luokka	28 oppilasta
6. luokka	25 oppilasta

Pahkamäen koulussa on oppilaita 151. Koulu sijaitsee noin kahdeksan kilometrin päässä Liedon keskustasta. Koululla toimii myös esiopetusryhmä. Koulussa toimii kaksi kerhoa; musiikin bändikerho joka on tarkoitettu 5-6-luokkalaisille ja englanninkielenkerho 2. luokan oppilaille. Kerhot ovat koulun omia ja ne toteutetaan

koulun omilla resursseilla. Liikunnalliset kerhot olisivat suosittuja ja näyttelemi- seen liittyviä kerhoja toivottaisiin. Luokat 1., 3. ja 4 ovat vailla omia kerhoja.

Yhteistyö seurakunnan kanssa kiinnostaa, selviää kyselyn vastauksista. Nykyiseen käytäntöön ja yhteistyöhön seurakunnan kanssa ollaan oltu tyytyväisiä, mutta lisäresurssit olisivat tervetulleita. Seurakunta järjestää päivänavauksen kerran kuukaudessa ja lisäksi pääsiäis- sekä adventtihartauden. Lisäksi koululaiset tule- vat sekä joulu- että kevätkirkkoon.

10.1.7 Saukonojan koulu

TAULUKKO 8 Jakauma luokka-aste/vuositaso, marraskuussa 2010

1. luokka	10 oppilasta
2. luokka	10 oppilasta
3. luokka	10 oppilasta
4. luokka	11 oppilasta
5. luokka	10 oppilasta
6. luokka	6 oppilasta

Saukonojan koulu on pieni maalaiskoulu, jossa oppilaita on 64. Koulu sijaitsee noin kuuden kilometrin päässä Liedon keskustasta. Koulussa on myös esiopetus- ryhmä, jossa lapsia on 7. Koululla toimii 4H-kerho, tiistaisin partio ja keskiviikko- sin vanhempaintoimikunnan lähipuuhiskerho. Musiikkikerhoista on esitetty toi- veita.

Yhteistyö seurakunnan kanssa on kyselyn vastusten mukaan riittävää, mutta lisä- resurssit ovat myös tervetulleita. Seurakunta järjestää päivänavauksen kerran

kuukaudessa sekä lisäksi pääsiäis- ja adventtihartauden. Koululaiset tulevat lisäksi sekä joulu- että kevätkirkkoon.

10.1.8 Yliskulman koulu

TAULUKKO 9 Jakauma luokka-aste/vuositaso, marraskuussa 2010

1. luokka	23 oppilasta
2. luokka	10 oppilasta
3. luokka	14 oppilasta
4. luokka	12 oppilasta
5. luokka	19 oppilasta
6. luokka	11 oppilasta

Yliskulman koulu on pieni maalaiskoulu, jossa oppilaita on 79. Koulu sijaitsee noin kymmenen kilometrin päässä Liedon keskustasta. Koululla toimii myös esiopetusryhmä. Koulussa toimii kaksi opettajien johdolla toimivaa kerhoa: taidepainiotteinen kerho sekä liikuntakerho. Lisäksi 4H ja partio järjestää toimintaa. 3. luokkalaiset jäävät kerhotoiminnan ulkopuolelle, sillä he eivät pääse enää iltapäiväkerhoon. Muissa kerhoissa on 4-6-luokkalaista.

Yhteistyöhön seurakunnan kanssa ollaan oltu tyytyväisiä. Uusia yhteistyöprojekteja otetaan mielellään vastaan, selviää kyselyn vastuksista. Seurakunta pitää päivänavauksen koululla kerran kuukaudessa. Pääsiäis- ja adventtihartaus järjestetään myös koululla. Lisäksi koululaiset tulevat joulu- ja kevätkirkkoon.

10.1.9 Tapulinkujan koulu

TAULUKKO 10 Jakauma luokka-aste/vuositaso, marraskuussa 2010

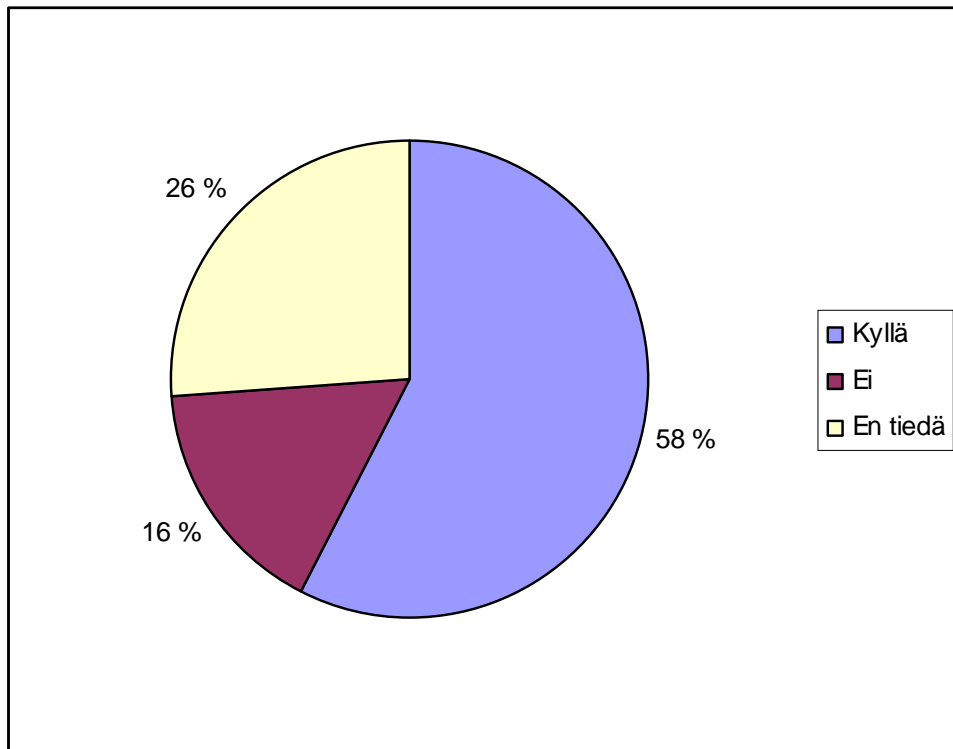
1. luokka	5 oppilasta
2. luokka	13 oppilasta
3. luokka	11 oppilasta
4. luokka	13 oppilasta
5. luokka	10 oppilasta
6. luokka	11 oppilasta

Tapulinkujan koulu toimii erityiskouluna. Koulu sijaitsee Liedon keskustassa. Siellä on oppilaita yhteensä 120, näistä lietolaisia on 99. Lietolaisista oppilaista 63 on alakoulussa, ja 36 on yläkoulussa.

Erityiskoululla ei ole kerhotoimintaa ollenkaan. Osa oppilaista jää iltapäivisin koululla järjestettävään iltapäiväkerhotoimintaan. Suuri osa oppilaista tulee kouluun koulukyydillä, mistä johtuen kerhotoiminnan järjestäminen koetaan myös hieman vaikeaksi. Opetusryhmät koululla ovat pieniä ja koulun omat resurssit eivät riitä kerhotoiminnan ylläpitämiseen. Seurakunta järjestää päivänavauksen koululla kerran kuukaudessa. Pääsiäis- ja adventtihartaus järjestetään myös koululla vuosittain. Lisäksi koululaiset tulevat joulu- ja kevätkirkkoon.

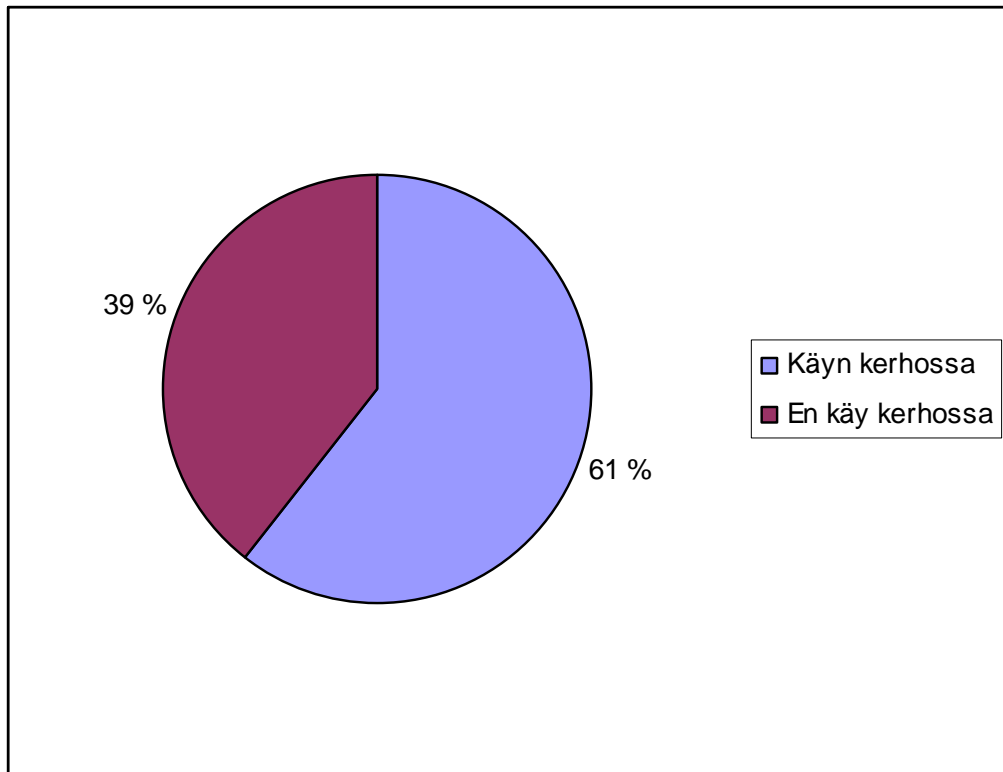
10.2 Koululaisille tehdyn kyselyn tulokset

Kids Action Night kokosi 26.11.2010 lähes 140 lasta. Tapahtumassa lapsilla oli mahdollisuus vastata kyselylomakkeeseen ja kertoa omista toiveistaan kerhotoiminnan kehittämiseksi. Kyselylomakkeeseen vastasi 122 lasta.

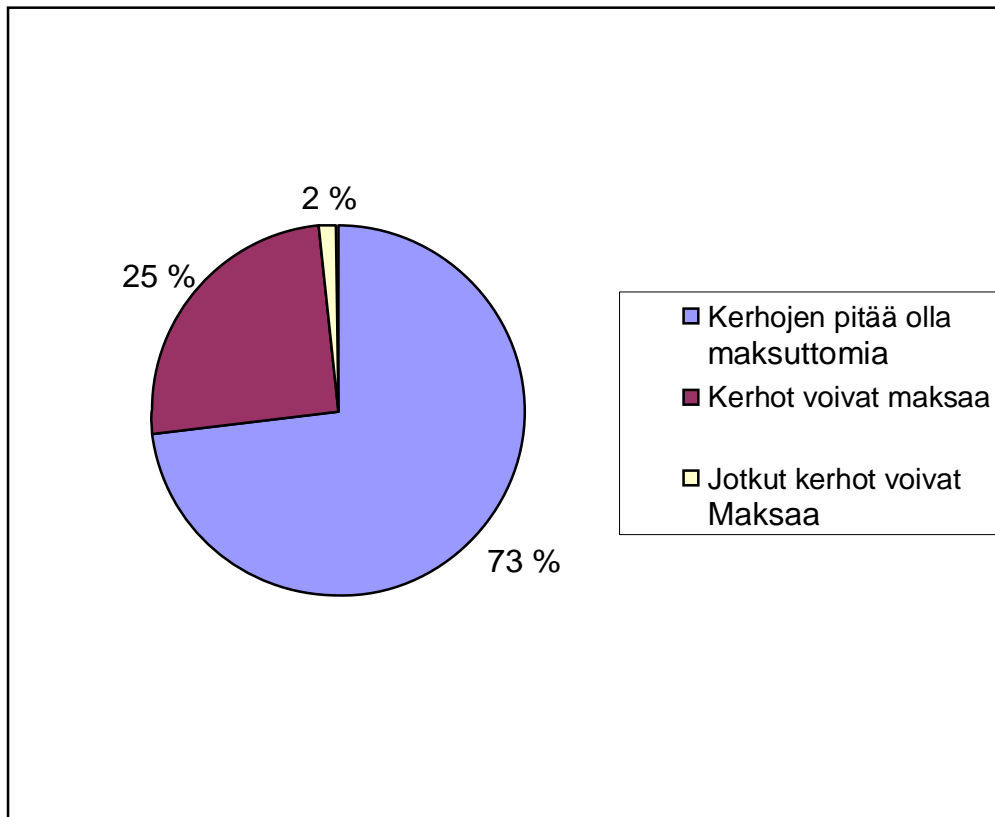
KUVIO 3 Kerhotoiminnan riittävyys

Lapsilta kysyttiin, järjestetäänkö koulussa riittävästi kerhoja. Vastaajista 16 % oli sitä mieltä, että kouluilla ei ole riittävästi kerhoja, 26 % ei tiedä koululla järjestettävästä kerhotoiminnasta ja 58 % lapsista oli sitä mieltä, että kerhotoimintaa on kouluilla riittävästi.

KUVIO 4 Kerhoaktiivisuus

Lapsilta kysyttiin, käyvätkö he kouluilla järjestettävissä kerhoissa. Kyselyyn vastanneista lapsista 61 % käy kerhoissa ja 39 % lapsista ei käy kouluilla järjestettävissä kerhoissa.

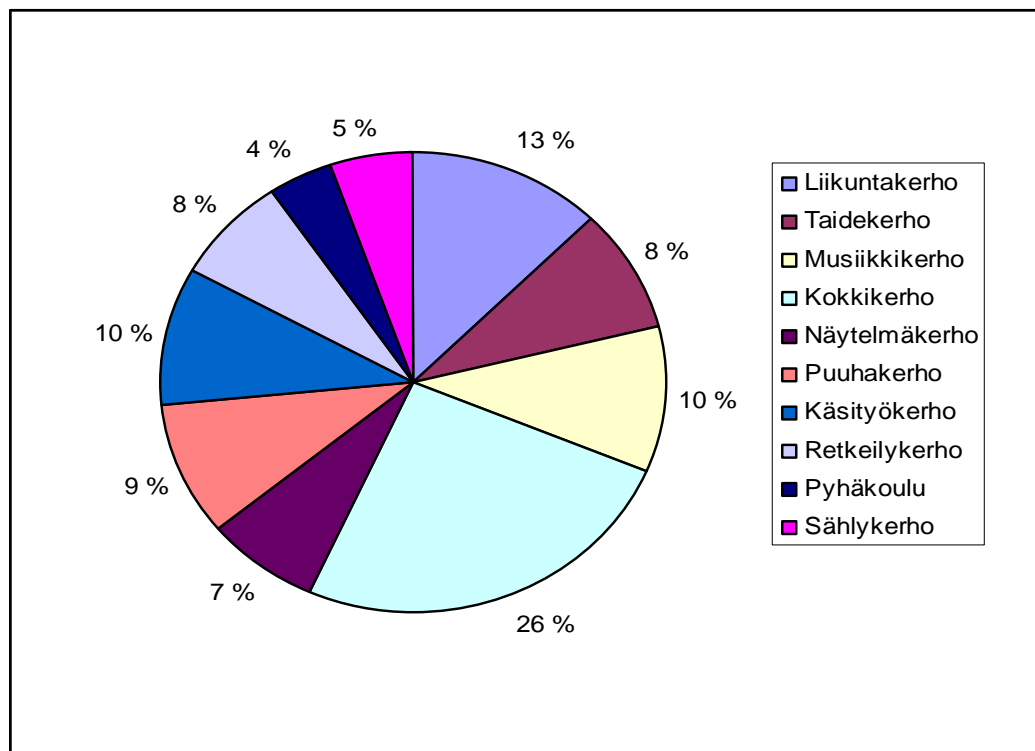
KUVIO 5 Kerhomaksut

Lapsista 73 % oli sitä mieltä, että kerhojen tulisi olla maksuttomia ja 25 % oli sitä mieltä, että kerhojen ei pidä olla maksuttomia tai he eivät tieneet. Muutamalla lapsella oli kyselylomakkeessa maininta, että jotkut kerhot voivat maksaakin. Perinteisesti seurakunnan järjestämä kerhotoiminta on ollut maksutonta. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa seurakunnat saattavat joutua perimään kerhomaksuja myös varhaisnuorten kerhoista. Valtakunnallisesti kerhomaksuja peritään ainakin kokkikerhoista ja joistain käsityö- ja taidekerhoista. Retkeilykerhon toimintaan kuuluu myös retkiä, jotka ovat maksullisia. Tämän johdosta halusimme tietää myös lasten mielipiteen kerhomaksuista, mikäli tulevaisuudessa uusien kerhojen perustaminen edellyttää kerhomaksujen perimistä.

Lapsilta kysyttiin, minkälaisia kerhoja he haluaisivat kouluille.

Suluissa on merkittynä, kuinka moni lapsi halusi kyseisen kerhon koululle.

1. Kokkikerho (57 lasta)
2. Liikuntakerho (28 lasta)
3. Musiikkikerho (bändi) (23lasta)
4. Käsityökerho (22 lasta)
5. Puuhakerho (21 lasta)
6. Taidekerho (19 lasta)
7. Retkeilykerho (17 lasta)
8. Näytelmäkerho (16 lasta)
9. Sählykerho (pelikerho) (12 lasta)
10. Pyhäkoulu (kaakaopyhäkoulu) (9 lasta)
11. Muita kerhoja, mitä? (tähän ei vastannut kukaan lapsi)

KUVIO 6 Kerhotoiveita

Koululaisilta kysyttiin, minkälaisia kerhoja he haluaisivat. Lapset voivat rengastaa niin monta vaihtoehtoa kuin halusivat.

Vastaajilta ei pyydetty tietoa, mistä koulusta he tulevat. Heiltä ei myöskään kysyty sukupuolta. Tästä syystä kyselystä selviää koko Liedon tilanne eikä niinkään taajamakohtainen tilanne. Tyttöjen ja poikien toiveita ei myöskään haluttu eritellä. Kyselyssä selvisi, että 26 % kyselyyn vastanneista lapsista eivät tienneet kouluilla järjestettävistä kerhoista. 58 % lapsista oli kuitenkin sitä mieltä, että kerhotoimintaa järjestetään kouluilla riittävästi.

Lapset vastasivat kyselyyn innostuneina. Lasten kyselytulosten perusteella voidaan vetää johtopäätöksiä, että seurakunnan toiminta on heidän mielestään mielekästä. Lapsilla oli paljon toiveita kerhojen suhteen. Lapset harrastavat nykyään paljon ja harrastetoiminta tapahtuu pääsääntöisesti ilta-aikaan. Tästä syystä kerhotoiminnan sijoittaminen iltapäivään toimisi parhaiten ja tyydyttäisi lasten tarpeita.

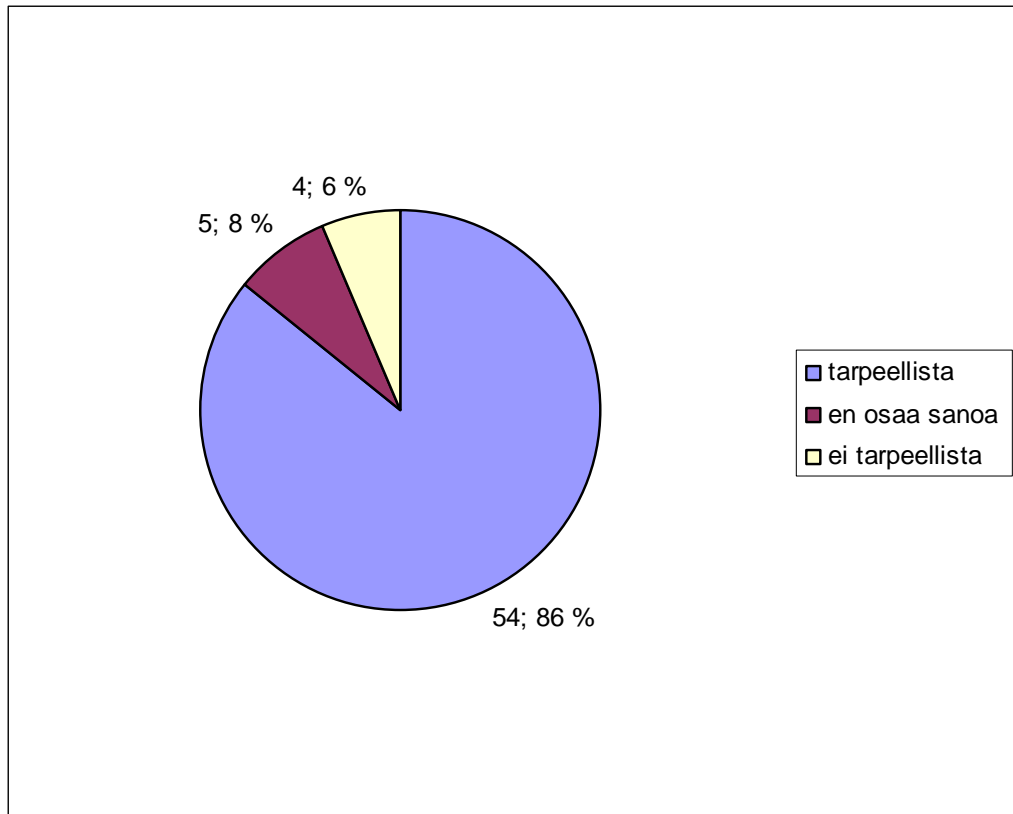
10.3 Vanhemmille tehdyn kyselyn tulokset

Lasten vanhemmille lähetin kyselyn joulukuun alussa, tosin muutamat opettajat jakoivat kyselylomakkeet vasta tammikuun puolella. Vanhemmille osoitetut kyselylomakkeet jaettiin koulun kautta, lomakkeiden palauttamisen jälkeen aineisto noudettiin kouluilta. Vanhemmilta kysyttiin, mitä mieltä he ovat seurakunnan ja koulujen välisestä yhteistyöstä, seurakunnan järjestämistä päivänavauksista sekä kouluvierailuista. Heiltä kysyttiin myös kokevatko he seurakunnan järjestämät kerhot tarpeellisiksi, ja minkälaista kerhotoimintaa he toivoivat seurakunnan järjestävän kouluilla. Kyselyssä kartoitettiin myös käyvätkö heidän lapsensa koulujen järjestämissä kerhoissa ja järjestetäänkö kouluilla heidän mielestään riittävästi kerhotoimintaa. Nämä kyselylomakkeet koostuivat monivalintakysymyksistä sekä

tarkentavista avoimista kysymyksistä. Avoimissa kysymyksissä vanhemmat ottivat kantaa myös kerhomaksuihin.

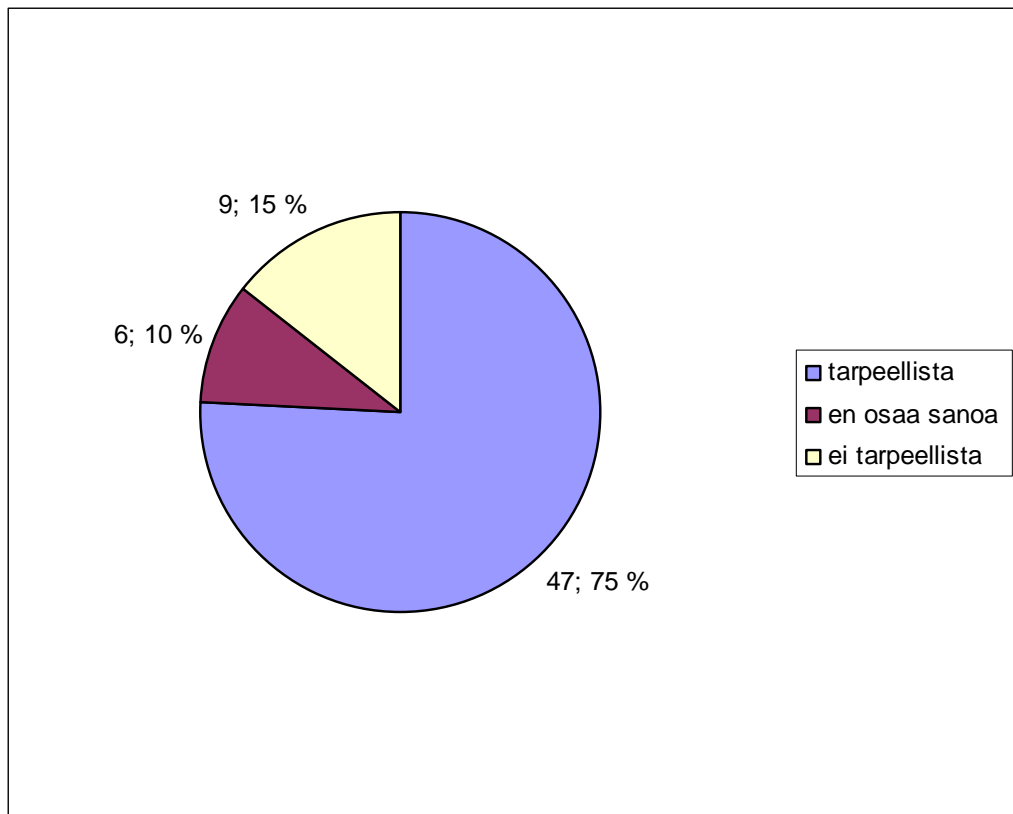
Vanhempien kyselystä selvisi lisäksi, että tiedottamista tulee parantaa sillä vanhemmat eivät tiedä mitä kaikkea on tarjolla. Vanhemmilla oli myös toiveita seurakunnan yhteistyöstä. He toivoivat turvallista toimintaa joka tapahtuisi kristillisessä hengessä. Vanhemmat toivoivat myös saavansa tukea kodin kasvatustyölle.

Vanhemmat olivat huolissaan 3-4 luokkalaisten kerhojen puuttumisesta. Muutamissa vastuksissa haluttiin painottaa kerhojen alkamista heti koulupäivän päätyttyä. Vastauksissa toivottiin, että iltapäiväkerhoja järjestettäisiin myös 3-6 luokkalaisille ja todettiin sen palvelevan perheitä arjessa. Yhdessä vastauksessa todettiin, että 5-6 luokkalaisille paras kerhoaika ei ole koulupäivän päätteeksi. Vanhemmat toivoivat erilaisia kerhoja, joiden sisältö tukisi koulutyötä esim. taide, musiikki, kielet, liikunta, laulu, kuorot. Useassa vastauksessa tuli ilmi, että kerhot voivat myös maksaa. Kahdessa vastauksessa kerrottiin, että vastaaja on kiinnostunut vapaaehtoistyöstä koululaisten kerhoissa, kyselyssä oli myös vastaajan yhteystiedot.

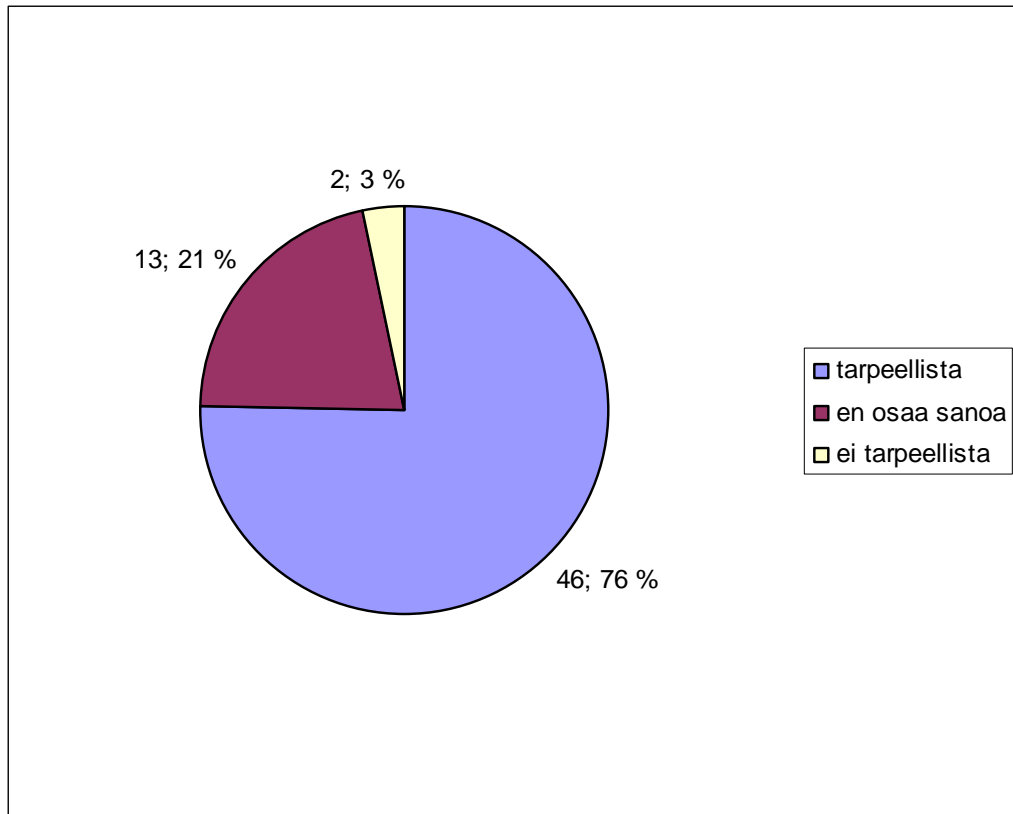
Kuvio 7 koulujen ja seurakunnan välinen yhteistyö vanhempien mielestä

Kyselylomake lähetettiin 125 vanhemmalle heistä 63 vastasi kyselyyn. 54 vanhempaa ja 86 % vastaajista piti koulujen ja seurakunnan välistä yhteistyötä tarpeellisena. Ainoastaan 4 vanhemman ja 6 % mielestä yhteistyö ei ole tarpeellista. Lieto on pieni maaseutupitäjä lähellä Turku. Liedon koulut ovat innokkaita tekemään yhteistyötä koulujen kanssa ja kyselyn perusteella myös vanhemmat toivovat koulujen ja seurakunnan välistä yhteistyötä.

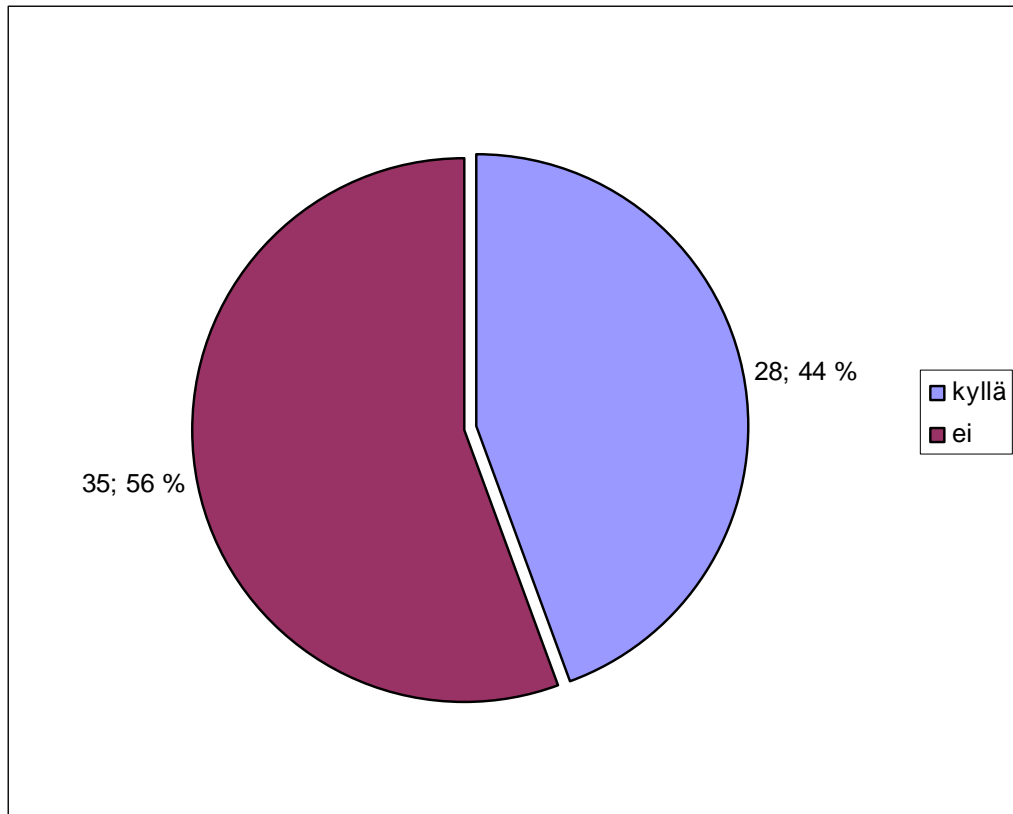
Kuvio 8 Seurakunnan järjestämät päivänavaukset ja kouluvierailut

Seurakunnan järjestämiä päivänavauksia ja kouluvierailuja 47 vanhempaa ja 75 % vastaajista piti tarpeellisena. Vastauksissa kävi esille myös muutamien vastaajien huoli päivänavausten poisjättämisestä. Muutamassa vastauksessa painotettiin seurakunnan mukanaoloa koulun arjessa, osallistumalla myös tuntivierailujen avulla koulun opetukseen.

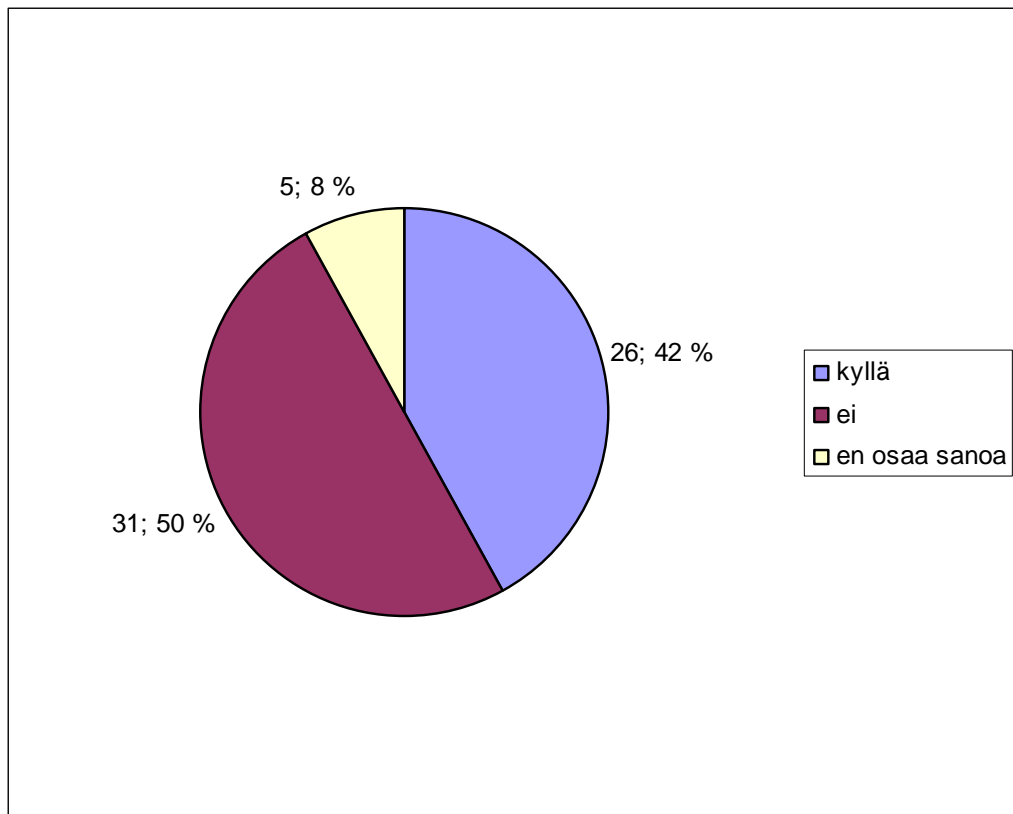
Kuvio 9 Seurakunnan järjestämä kerhotoiminta kouluilla

Seurakunnan järjestämää kerhotoimintaa piti 46 vanhempaa ja 76 % vastaajista tarpeellisena. 13 vanhempaa ja 21 % vastaajista ei osannut sanoa, onko kerhotoiminnan järjestäminen tarpeellista ja 2 vanhempaa ja 3 % oli sitä mieltä, että seurakunnan järjestämä kerhotoiminta ei ole tarpeellista. Tällä hetkellä Liedon seurakunta ei järjestä kerhotoimintaa kouluilla. Kyselyn perusteella vanhemmat kuitenkin toivovat tämän tyyppistä toimintaa myös seurakunnalta, muut kolmannen sektorin tahot järjestävät tällä hetkellä kerhotoimintaa kouluilla.

Kuvio 10 Kerhoaktiivisuus

Vastaajien lapsista 28 / 44 % kävi koulujen järjestämässä kerhossa. 35 / 56 % ei käy koulujen järjestämissä kerhoissa. Monessa vastauksessa otettiin esille myös tiedon puute. Kerhotoiminnasta ei tiedoteta tarpeeksi. Vastauksissa haluttiin myös, että seurakunta tiedottaisi kaikesta toiminnastaan koulujen kautta, nyt tietoja on vastaajien mielestä vaikea löytää. Vanhempien vastaukset kerhoaktiivisuudesta näyttävät erilaiselta, kun lasten vastauksissa. Tämä voi osalta johtua siitä, että Kids Action illassa käyvät lapset ovat aktiivisempia kuin lapset yleensä. Vanhemmille suunnatut kyselylomakkeet lähetettiin koteihin koulun kautta. Lapset vastasivat kyselyyn seurakunnan järjestämässä tilaisuudessa.

Kuvio 11 Kerhotoiminnan riittävyys

Vastaajista 26 / 42 % oli sitä mieltä, että kouluilla järjestetään riittävästi kerhotoimintaa. Vastaajista 31 / 50 % oli sitä mieltä, että kerhotoimintaa ei ole riittävästi. 5 / 8 % vastaajista ei halunnut ottaa kantaa asiaan. Kahdessa kyselylomakkeessa kävi ilmi, että vanhemmat halusivat ryhtyä toimimaan kouluilla vapaaehtoisina kerhohjoajina seurakunnan työntekijän apuna. Kyselylomakkeeseen oli myös liitetty yhteystiedot.

11 YHTEISTYÖN KEHITTÄMISTARPEET

Liedon koululla on oma visionsa vuoteen 2015. Tässä Visiossa nähdään, että lasten osallisuuden lisääminen on tärkeää. Lapsi ja nuorisoparlamentti perustettiin Lietoon vuonna 2008. Tärkeänä nähdään, että oppilaat voivat hyvin. Kouluilla on hyvät vahvuudet, laadukas opetus ja hyvä oppilashuolto. Koulut näkevät kuitenkin, että mahdollisuutena on yhteistyön lisääminen. Yhteistyökumppaneina ovat kunnan alueella toimivat yhdistykset ja järjestöt sekä kansalaisopisto. Strategiassa mainitaan myös yhteistyöstä seurakunnan kanssa. Vision arvoina nähdään yhteistyökykyisyys, kestävä kehitys, vastuu tulevaisuudesta sekä oikeudenmukaisuus. (Liedon koulujen visio vuoteen 2015.)

Koska opettajat kuitenkin näkevät, että heikkoutena on resurssien niukkuus, kiire, monitaajamaisuus ja olematon poikittaisliikenne (Liedon koulujen visio vuoteen 2015.). Yhteistyö seurakunnan kanssa opetus- ja kasvatustyön tukemiseksi olisi mielekäs kehittämishanke. Koulun toiminnan tukemiseksi myös seurakunnan järjestämää kerhotoimintaa halutaan tukea ja sitä halutaan kehittää tulevaisuudessa.

Kerhotoiminnan tarkoitus on edistää lasta myönteiseen harrastukseen sekä näin kehittää itseään monipuolisesti. Kerhotoiminta opettaa lapsia vuorovaikutukseen ohjaajien ja toisten lasten kanssa.. (Liedon koulujen visio vuoteen 2015.)

Kerhotoiminnan tavoitteet ovat:

- Kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen
- Lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen
- Mahdollisuuden antaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja yhteisöllisyyteen kasvamiseen
- Mahdollisuuden antaminen onnistumisen ja osaamisen kokemukseen
- Luovan toiminnan ja ajattelun kehittäminen

- Lasten ja nuorten kannustaminen oman kulttuurin tuottamiseen
- Mahdollisuus oppilaan tuntemisen lisäämiseen
- Harrastuneisuuden tukeminen ja myönteisten harrastusten edistäminen.

(Liedon koulujen visio vuoteen 2015.)

Vanhemmilla on halu antaa omille lapsilleen kristillistä kasvatusta siitäkin huolimatta, vaikka eivät sitä itse olisi saaneet. Yksi keskeinen asia kristillisyydessä on tradition siirtäminen lapsille. Tätä osa-aluetta tulee kehittää ja osallistua sen kehittämiseen erilaisissa ryhmissä. (Kokkonen 2008.) Yhteistyö koulujen kanssa mahdollistaa kristillisen tradition siirtämisen lapsille. Koulujen kanssa tehtävä yhteistyö on mielekästä ja antoisaa ja siinä tavoittaa suuren määrän lapsia ja nuoria.

Kunnat ja seurakunnat ovat olleet mukana monissa hankkeissa "koko kylä kasvat-
taa" -periaatteella. Yhteistyö koetaan mielekkääksi koska kasvatuksellisesti on kyse yhteisistä lapsista. Viimeisen 20 vuoden aikana yhteistyötä on lisätty koulujen kanssa entisestään. Koulut kokevat, että seurakunnan vierailut elävöittävät uskonnonopetusta. Yksi painotusalue on oppituntien ulkopuolinen kasvatustoiminta ja kirkolla on mahdollisuus olla mukana rakentamassa ja kehittämässä tätä toimintaa. Kirkon ja koulujen tilojen sekä henkilöstöressurssien joustava yhteiskäyttö mahdollistaa tämän kasvatustoiminnan kehittämisen. (Holma 2009,4.)

Koulujen kasvatusta ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää erilaista kerhotoimintaa. Kerhotoiminta tukee lapsen eettistä ja sosiaalista kasvatusta. Kerhotoiminnassa lapsi oppii myös taitoja ja tietoja joita koulutyössä ei käsitellä. Jokaisella 10–16 -vuotiaalla pitäisi olla mahdollisuus harrastaa taloudellisesta tilanteesta riippumatta. (Holma 2009,10–11.) Seurakunnan kerhot ovat pääsääntöisesti maksuttomia. Askarteluillat sekä jotkut kokkikerhot voivat maksaa jonkin verran. Liedossa on kuitenkin pyritty siihen, että kaikki varhaisnuorille suunnattu kerhotoiminta olisi maksutonta.

Seurakunnat voivat tarjota opettajille erityisosaamistaan, joita ovat erilaiset leirit, elämispohjainen opetus sekä ihmissuhdetaidot. Kouluyhteys kertoo myös siitä, mitä nuorten ja lasten maailmassa tapahtuu ja mihin seurakuntaa tarvitaan. Koulut ovat yhteistyön kannalta merkittävässä osassa, koska siellä tavoitetaan valtava määrä lapsia ja nuoria. (Soukka 1997, 189–192.)

Seurakunnan erityisosaamista ovat myös erilaiset esittävät opetukset joissa käytetään erilaisia puheita tai esitelmiä, jolloin esityksen pitäjä mahdollisimman monin keinoin yrittää havainnollistaa opetusta. Tämän tyyppistä opetusta voidaan käyttää silloin, kun läsnä on iso joukko oppilaita. Näin saadaan suurelle joukolle tietoa yhdellä kertaa. Esittävä opetus on paljon kiinni esittäjän persoonallisista taidoista. Innostunut esittäjä saa myös oppilaat innostumaan. (Vuorinen 1993 78–80.)

Kouluvierailut voidaan toteuttaa myös luokkaryhmittäin, esimerkiksi liikuntasalissa. Tällöin on mahdollisuus tavoittaa iso joukko oppilaita. Lähetysvierailuilla opetus toteutettiin Liedossa tähän tapaan. Seurakunnan työntekijät ovat oman alansa asiantuntijoita. Yhteistyöllä koulujen kanssa seurakunnan työntekijät voivat olla mukana koulujen opetuksessa ja luoda oppilaille mielekkäitä ja kenties erilaisia oppikokonaisuuksia.

Elokuussa 2004 opetusministeriö valmisti aamu- ja iltapäivätoimintaa koskevan lain. Aamu- ja iltapäivätoiminta on lisääntynyt koko 2000-luvun ajan. Vuonna 2003 yli puolet seurakunnista järjesti aamu- ja iltapäivätoimintaa. Neljäsosa seurakunnista järjesti toimintaa kerran viikossa. Varhaisnuorten ryhmiin osallistuneiden määrä taas on laskenut koko 2000-luvulle tultaessa tasaisesti. Myös partio-toiminnassa olevien lasten määrä on vähentynyt. Nykyään varhaisnuorisotyö panostaa yhteistyöhön koulujen ja erilaisten järjestöjen kanssa. Retkiin ja leireihin osallistuneiden lasten määrä sekä erilaisiin erityistilaisuuksiin osallistuvien lasten määrä on kasvanut koko ajan 2000-luvulle tultaessa. (Kirkko muutosten keskellä 2003, 154–159.)

Koulujen ja seurakunnan välinen yhteistyö tulee nähdä tulevaisuudessa merkittävänä työmuotona. Tällä hetkellä Liedon seurakunnassa on yksi varhaisnuorisotyön virka, kouluyhteistyötä varten. Lasten määrä on kuitenkin koko ajan nousussa. Vuoteen 2015 on ennustettu, että Liedossa on 7-12 v lapsia 1450, eli lähes 250 lasta/ ikäluokka.

Koulut ovat valmiita yhä enenevässä määrin ainakin Liedossa tekemään yhteistyötä seurakunnan kanssa. Yhtenä tärkeänä osa-alueena ovat kouluvierailut sekä kouluille toimitettavat mahdolliset opintomateriaalit. Kouluilla toimivat iltapäiväkerhot ovat myös yhteistyökumppaneita, joiden kanssa yhteistyötä on edelleen kehitettävä. Iltapäiväkerhojen lähtökohtana on kirkon mukaan kristillinen ihmis käsitys sekä kristillinen arvomaailma. Kerhotoiminnassa lapsen tulee kokea olonsa turvalliseksi ja iloiseksi. Tässä toiminnassa seurakunnat voivat olla mukana opettamassa ja kasvattamassa. Painotuksena iltapäivätoiminnassa ovat lapsesta välittäminen sekä kristillinen kasvatus yhteistyössä perheiden kanssa. Vierailulla mahdollistamme monipuolisen ja laadukkaan toiminnan, olemalla yhteistyökumppaneina koulutetuille ja ammattitaitoisille iltapäiväkerho-ohjaajille. (Kouulaisten aamu- ja iltapäivätoiminta 2010.)

12 POHDINTA

12.1 Aiheen valinta

Aiheen valintaan vaikutti tarve kehittää koulun ja seurakunnan välistä yhteistyötä Liedossa. Alkujaan tavoitteena oli saada valmis materiaalipaketti sekä kouluvierailuille selkeät toimintasuunnitelmat vuosiluokittain, myös kerhotoiminnan kehittäminen ja sen lisääminen olivat tavoitteena. Tämä osoittautui kuitenkin liian isoksi projektiksi, joten opinnäytetyössä päädyttiin kartoittamaan tilanne ja toiveet kaikkien osapuolien kannalta. Tämä on hyvä lähtökohta ja tästä on hyvä tulevaisuudessa jatkaa. Materiaalipaketteja koulujen uskonnonopetuksen tukemiseksi on tehty melko vähän, tämä on tulevaisuudessa Liedon seurakunnalle suuri haaste. Materiaalipaketille olisi varmasti tulevaisuudessa tarvetta. Mikäli valmiita materiaalipaketteja löytyy, niin niistä ei löydy kuitenkaan paikallista väriä. Kerhotoiminnan tarjoaminen myös niille lapsille joilla siihen ei ole taloudellista mahdollisuutta oli yksi tavoite. Liedon kunnan visiossa on harrastuneisuuden lisääminen ja tässä myös Liedon seurakunta haluaa olla osallisena.

12.2 Prosessin kuvaus

Aloitin opiskelut Raudaskylällä syksyllä 2009. Heti syksyllä saimme osallistua opinnäytetyöseminaariin, kun vanhemmat opiskelijat esittelivät meille opinnäytetöitään. Innostuin välittömästi ja Liedon seurakunta kannusti myös selvittämään koulujen ja seurakunnan välistä yhteistyötä Liedossa. Heti keväällä 2010 lähetettiin koulujen johtajaopettajille kyselylomake. Koulujen ja seurakunnan väliselle yhteistyölle tuntui olevan tarvetta ja kehittämishaluja. Alakoululaiset vastasivat kyselyyn Kids Action illassa, jonne heitä tuli lähes 140. Kyselyyn vastasi 122 lasta. Lasten vanhemmille lähetettiin 125 kyselylomaketta, 63 vanhempaa vastasi kyse-

lyyn. Tutkimus päädyttiin tekemään perinteisellä kyselylomakkeella, joka oli perusteltua. Kyselylomakkeiden avulla tietoa saa helposti kerätyksi myös isolta joukolta. Kyselylomake koostui monivalintakysymyksistä sekä vanhemmille ja johtajaopettajille suunnatussa kyselyssä myös avoimista kysymyksistä. Monivalintakysymykset ja valmiit vastausvaihtoehdot helpottavat kyselyyn vastaamista. Kyselylomake tehtiin myös lyhyeksi, jotta vastaajien motivaatio säilyisi. Palautetut kyselylomakkeet numeroitiin ja tieto purettiin manuaalisesti. Tämän jälkeen kysely purettiin Excel taulukoiksi.

Johtajaopettajien, vanhempien ja lasten toiveet kerhoista olivat samansuuntaisia. Kyselyyn vastaajat toivoivat monipuolista kerhotoimintaa. Johtajaopettajat ja vanhemmat painottivat kerhojen sisältöjen tukevan koulutyötä, lapset toivoivat kokikerhoja, liikuntakerhoja ja musiikkikerhoja. Lapsista 26 % ei tiennyt järjestetäänkö kouluilla riittävästi kerhotoimintaa ja vanhempien kyselystä selvisi, että kerhotoiminnasta ei tiedoteta riittävästi. Tähän on tulevaisuudessa panostettava ja luotava viestintä koulujen ja järjestöjen kanssa niin, että kaikki osapuolet ovat tietoisia kouluilla tapahtuvasta toiminnasta.

Prosessin aikana selvisi, että suuri osa vanhemmista piti koulun ja seurakunnan välistä yhteistyötä, päivänavauksia ja tuntivierailuja tarpeellisena. Myös johtajaopettajat pitivät yhteistyötä tarpeellisena. Liedon varhaisnuorisotyössä pohdimme, miten saamme esille koulujen tämänhetkiset toiveet. Päätimme, että kun käymme kouluilla päivänavausten yhteydessä, kysymme opettajilta heidän toiveitaan avoimella haastattelulla. Näiden haastatteluista pohjalta lähdemme kehittämään tulevaisuuden yhteistyötä koulujen kanssa. Pohdimme myös, että jatkuva yhteydenpito koulujen kanssa ja heidän toiveidensa kuuleminen aina toimintasuunnitelmia tehdessämme pitäisi ottaa tulevaisuudessa entistä enemmän huomioon.

12.3 Suunnittelu

Opinnäytetyön suunnittelussa sain tukea työelämänohjaajaltani Outi Tukia-Takalalta sekä työn ohjaajalta Vesa Nuorvalta. Ensimmäisen opinnäytetyöni virallisen suunnitelman jätin jo melko varhaisessa vaiheessa marraskuussa 2010. Olin työstänyt työtäni kevään 2010 johtajaopettajille suunnatun kyselyn jälkeen melko pitkälle. Kävin työtäni läpi työelämänohjaajani kanssa moneen kertaan ja häneltä sain paljon tukea ja ohjausta. Ensimmäisen seminaari esitykseni jälkeen helmikuussa 2011 sain työnohjaajaltani Vesa Nuorvalta rakentavaa ja ohjaavaa palautetta, jonka avulla sain syvennettyä opinnäytetyöni tavoitteita. Syventämällä omaa pohdintaani minulla oli mahdollista kehittää työtäni eteenpäin. Kouluilta tulleen palautteen kautta tarkoituksena on tulevaisuudessa kehittää yhteistyötä luokka-kohtaisesti seuraavalla tavalla;

1. Ensimmäinen luokka: seurakunnan esittely (henkilökunnan esittely, tiloihin ja toimintaan tutustuminen)
2. Toinen luokka: kotikirkkoon tutustuminen
3. Kolmas luokka: kymppikirkko, luokkakohtaiset vierailut (seurakunnan työntekijä käy), kymppileiri ja -synttarit
4. Neljäs luokka: virsivisaprojekti
5. Viides luokka: lähetystyöhön tutustuminen
6. Kuudes luokka: seurakunnan työntekijän mukanaolo yläasteelle tutustumisessa ja leirikouluissa.
7. Seitsemännelle luokalle siirryttäessä toimintapäivä, yhteistyössä kunnan nuorisotoimen kanssa.

Tulevaisuudessa panostamme myös kouluille tarkoitettuun materiaalipakettiin. Informoimme kouluja entistä paremmin ja pyrimme olemaan mukana niin koulun arjessa kuin juhlassakin.

12.4 Oma oppimisprosessi

Opinnäytetyö tarjoaa mahdollisuuden kehittää omaa ammatillisuuttaan. Tämän työn lähtökohtana oli yhteistyön kartoittaminen, sekä kehittäminen huomioimalla kaikkien osapuolien toiveet ja mahdollisuudet. Yhteistyö koulujen kanssa on painottunut tähän asti lähinnä päivänavauksiin ja satunnaisiin kouluvierailuihin sekä leirikoulu yhteistyöhön. Prosessin aikana perehdyin monipuolisesti koulujen uskontokasvatukseen. Erilaisten tutkimusten mukaan, johon perehdyin prosessin aikana sekä teettämäni kyselyn perusteella olen vakuuttunut siitä, että yhteistyö koulun ja seurakunnan kanssa on tulevaisuudessa yhä kehittyvä työmuoto seurakunnan nuorisotyössä.

Kerhotoiminnan kehittäminen on haasteellista, koska vapaaehtoiset kerhonohtajat ovat itse opiskelemassa silloin, kun varhaisnuorten kerhojen kokoontumiseen olisi paras aika, heti koulutuntien päätyttyä. Tätä asiaa pitää miettiä ja kehittää. Nuorisotyöntekijöiden työpanos riittää muutamaan kerhoon, tästä on ehkä hyvä lähteä liikkeelle. Heti johtajaopettajille suunnatun kyselyn jälkeen saimme lisättyä kerhotoimintaa. Järjestimme alakouluikäisille lapsille kokkikerhoja kahdessa eri pisteessä yhteensä neljä kerhoa.

Lähetystyön ottaminen esille perusopetuksen opetussuunnitelmien mukaan on perusteltua. Uskonnon opetuksen tehtäväksi 1-5 luokalla määritellään, että koulun on tarjottava aineksia oppilaiden maailmankatsomuksen rakentumiseen. Opetuksessa tulee tutustua ympäröivään maailmaan ja rohkaista oppilaita eettisiin ja arvioihin sekä vastuuseen. (Perusopetuksen opetussuunnitelma 2004.) Lähetyskäskestä nousee esille myös seurakunnan ydintehtävä. Suurin osa koulun oppilaista kuuluu evankelisluterilaiseen kirkkoon ja näin ollen myös osallistuu uskonnonopetukseen.

Myös virsiopetus tukee perusopetuksen opetussuunnitelmassa olevia tavoitteita, jolloin kirkon ja koulujen tavoitteet yhtyvät. Kirkon tavoitteena on kasteopetuksen pohjalta turvata lapsille tietoja, taitoja ja kokemuksia. Myös uskonnonopetuksen tavoitteet on antaa lapselle tietoa ja taitoja, joiden myötä hänellä on mahdollisuus saada hyviä kokemuksia. (Holma 2009, 19.)

Seurakunnan läsnäolo koulun mukana lapsen kasvua tukemassa on tavoittelemisen arvoinen haaste. Yhden varhaisnuorisotyönohjaajan työpanos ei kuitenkaan riitä kaikkeen. Valtakunnallisesti selvisi, että joissain kouluissa on käytössä koulu-kummi joka toimii koulun ja seurakunnan yhteyshenkilönä, tämä voi olla kuka tahansa seurakunnan toiminnallinen työntekijä. Tulevaisuudessa olisi hienoa, että tuttu työntekijä seurakunnasta tulisi vieraillemaan koululle. Tämä on seurakunnan kannalta hyvä ajatus ja kehittämisen arvoinen.

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen aiheen valintaan ja tilanteen kartoittamiseen. Koulujen ja seurakunnan väliselle yhteistyölle on kysyntää ja kuten tutkimustuloksista käy ilmi niin ainakin Liedossa myös vanhemmat toivovat seurakunnan ja koulujen välisen yhteistyön kehittyvän tulevaisuudessa entistä parempaan suuntaan.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus, Tampere, Vastapaino.

Alenius-Taipalus, A. 2003. Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10204/G0000416.pdf;jsessionid=602BDBCEC6738ABA0F81C2525369E0F3?sequence=1> Luettu: 7.4.2011.

Eerola, K. 2009. Virikkeitä lasten virteen, Helsinki, Lasten keskus.

Hietalahti, R. 1997. 25–28 Teoksessa Kerhonojajan jatkokurssi. Hietalahti, R. (toim.)Kirkon nuorisotyönkeskus.

Holma, M. 2009. Kirkko ja koulu yhdessä. Saatavissa:

<http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/koulu/yhteensoppii.pdf> Luettu: 1.12.2010.

Kallioniemi, A. 2007. 7-24. Teoksessa opetan uskontoa alakoulussa. Luodeslampi & Nevalainen (toim.) LK-kirjat Helsinki.

Kirkko muutosten keskellä

Kirkko vuosina 2000–2003.

Saatavissa: http://www.evl.fi/kkh/ktk/nelivuotiskertomus2000_2003/kertomus.pdf

Luettu: 28.12.2010.

Kirkon lähetysjärjestöt 2011. Saatavissa:

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content3DB7CA>

Luettu: 7.4.2011.

Kirkon lähetysstrategia 2008. Saatavissa:

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BA1001E1C82EEF94C22577BB0043B0BC/\\$FILE/Kirkon_lahetysstrategiaesitys_kokonaan.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BA1001E1C82EEF94C22577BB0043B0BC/$FILE/Kirkon_lahetysstrategiaesitys_kokonaan.pdf)

Luettu: 6.3.2011.

Kokkonen, S. 2008. Kristillinen kasvatust 75.vuosikerta 2008/6.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta 2010. Sakasti.evl.fi, Saatavissa:

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open&cid=Content28FAF5> Luettu: 1.12.2010.

Lahti, J. 1987. 16–22. Teoksessa seitsemästä neljääntoista. Varhaisnuorisotyön käsikirja. Lahti, J. (toim.) Poikien keskus ry. ja tyttöjen keskus ry.

Lapsi- ja nuorisotyön missio ja visio sekä strategia, 2010.

Rakkaus on. Elämä on nyt. Rakkaus liikuttaa.

Saatavissa: http://www.evl.fi/pdf/lapsi_ja_nuorisotyon_strategia04.pdf

Luettu: 26.12.2010.

Launonen, P. 2008. 232–233. Teoksessa Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Porkka, J. (toim.) Helsinki LK-kirjat.

Lehtinen, S. 1997. 21–25 Teoksessa Koppi, Lehtinen, S. (toim.) Kerhonohjaajan peruskurssi, Suomen poikien ja tyttöjen keskus PTK.

Leppisaari 2003. Saatavissa:

<http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/kksv/20032/leppisaari.htm>.

Luettu: 1.12.2010.

Liedon koulujen visio vuoteen 2015. Liedon kunta.

Liedon seurakunnan ja kunnan työryhmämuistio 1986.

Liedon kunta 2011. Saatavissa:

<http://www.lieto.fi/netcomm/default.asp?path=8,2489,2528,2566>

Luettu: 17.2.2011.

Luukkonen, L. 1997. 44–49. Teoksessa Nollasta neljääntoista käsikirja, Luukkonen, L. (toim.) Helsinki LK-kirjat.

Luumi, P. 1977. 79–86. Teoksessa Nollasta neljääntoista käsikirja, Luukkonen, L. (toim.) Helsinki LK-kirjat.

Lähetystyo 2010. Saatavissa:

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/2EE47767CBCB1404C225772F00299759/\\$FILE/kirkon_elama_on_lahetettyina_olemista.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/2EE47767CBCB1404C225772F00299759/$FILE/kirkon_elama_on_lahetettyina_olemista.pdf) Luettu: 7.3.2011.

Meidän kirkko, osallisuuden yhteisö 2008.

Suomen Evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015. Saatavissa:

http://www.evl.fi/seurakuntarakenne/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf,

http://www.evl.fi/seurakuntarakenne/Meidan_kirkko_strategia2015_t.pdf,

Luettu: 1.12.2010.

Mikkola, K. 2008. 35–64. Teoksessa Moniuskontoinen koulu oppimisympäristönä, Kallioniemi & Luodeslampi (toim.) Uskonnollinen muutos Suomessa. Helsinki LK-kirjat.

Monikasvoinen kirkko 2008.

Evankelis- luterilainen kirkko vuosina 2004–2007, Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 103, Tampere, Kirkon tutkimuskeskus.

Muhonen, M. Tirri, K. 2008. 63–82. Teoksessa Johdatus kristilliseen kasvatukseen, Porkka, J. (toim.) Helsinki LK-kirjat.

Mäkelä, M. 2005. Seurakunnan ja koulun välinen yhteistyö, Oulun Yliopisto.

Satavissa: <http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/koulu/Makelagradu.html>

Luettu: 3.12.2010.

Nevalainen, S. 2008. 83–92. Teoksessa Kirkon aamu- ja iltapäivätoiminnan käsikirja. Luukkonen, L. (Toim.) Lasten keskus oy Helsinki.

Nevalainen, S. 2007. 153–158. Teoksessa opetan uskontoa alakoulussa. Luodlampi & Nevalainen (toim.) LK-kirjat Helsinki.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Saatavissa:

http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf Luettu: 1.12.2010.

Rautiainen, A. (toim.) 2005. Koulu yhteisöllisenä toimijana Helsingin ammattikorkeakoulun Stadian julkaisuja.

Saarinen, S.1997. 60–72. Teoksessa Nollasta neljääntoista käsikirja, Luukkonen, L. (toim.) Helsinki LK-kirjat.

Seurakunnan lapsityönkeskus lapsi on ilo, Saatavissa:

http://www.evl-slk.fi/hankkeet/lapsi_on_ilo_-_kaikkialla Luettu: 1.12.2010.

Soukka, K.1997. 186–191. Teoksessa Nollasta neljääntoista käsikirja, Luukkonen, L. (toim.) Helsinki LK-kirjat.

Toivanen 2008. Kristillinen kasvatus 75.vuosikerta 2008/6.

Valli, R. 2007. 102–105. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin, Aaltola, J. Valli, R. (toim.) Jyväskylä PS-kustannus.

Varhaisnuorisotyö 2010. Sakasti.evl.fi, Saatavissa:

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content28E3F5> Luettu: 20.12.2010.

Virsisvisa 2010–2011. Saatavissa:

http://www.virsivisa.fi/virsivisa_2010-2011 Luettu: 1.12.2010.

Vuorinen, I. 1993. Tuhat tapaa opettaa, Vammalan Kirjapaino Oy.

Väestöennuste 2010. Saatavissa:

[www.lieto.fi.http://www.lieto.fi/netcomm/default.asp?path=8,2481,2652&article=2340&index=_&page=1](http://www.lieto.fi/http://www.lieto.fi/netcomm/default.asp?path=8,2481,2652&article=2340&index=_&page=1) Luettu: 20.12.2010.

LIITTEET

Liite 1 /3 Kyselylomake johtajaopettajille

Hei

Opiskelen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogiksi. Opinnäytetyöni tavoite on kartoittaa ja kehittää kerhotoimintaa kouluilla sekä koulujen ja seurakunnan välistä yhteistyötä.

Liedon seurakunnan kerhot ovat maksuttomia, ja tarkoitus olisi, että kerhotoiminnan vetäjinä toimivat kirkon nuorisotyönohjaajat, ja mikäli kerhoihin on tulijoita niin koulutetut kerhonohjaajamme ovat valmiita vetämään kerhoja klo 16.00 jälkeen tapahtuvassa kerhotoiminnassa. Mielestämme lapsille paras aika kerhotoimintaan on heti koulupäivän päätyttyä, ennen kuin vanhemmat tulevat kotiin.

Otokseni tutkimukseen on Liedon alakoulut ja niissä tapahtuva kerhotoiminta. Olen osoittanut kyselyn koulujen johtajaopettajille.

1. Toimiiko koulussanne iltapäivä harrastekerhoja?
2. Minkä tyyppisiä kerhoja koulullanne toimii?
3. Onko tarvetta johonkin tiettyyn kerhoon?
4. Mitkä eri tahot järjestävät kerhotoimintaa teidän koulullanne?
5. Onko joku ryhmä joka jää harrastekerhojen ulkopuolelle?
6. Oletteko kiinnostuneita seurakunnan järjestämästä kerhotoiminnasta?
7. Onko yhteistyötä seurakunnan kanssa mielestänne riittävästi?
8. Haluaisin kysyä, lisätä?

Sydämellinen kiitos vaivannäöstäsi

Terveisin, Rita Smolander, Liedon seurakunta, varhaisnuorisotyö, puh 050 598 0746

rita.smolander@evl.fi

Liite 2/ 3 Kyselylomake koululaisille

1. Järjestetäänkö koulussanne riittävästi kerhoja
Kyllä Ei En tiedä

2. Käytkö kouluilla järjestettävissä kerhoissa?
Kyllä Ei En tiedä

3. Pitääkö kerhojen olla maksuttomia
Kyllä Ei En tiedä

4. Minkä tyyppisiä kerhoja haluaisit koulullesi?
Voit rengastaa niin monta vaihtoehtoa kuin haluatte.
 - a) liikuntakerho
 - b) taidekerho
 - c) musiikki kerho (bändi)
 - d) kokkikerho (välipalakerho)
 - e) näytelmäkerho
 - f) puuhakerho
 - g) käsityökerho
 - h) retkeilykerho
 - i) pyhäkoulu (kaakaopyhäkoulu)
 - j) sähly kerho (pelikerho)
 - k) Muita kerhoja, mitä?

Liite 3/ 3 Kyselylomake vanhemmille

Opiskelen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogiksi. Opinnäytetyöni tavoite on kartoittaa ja kehittää kerhotoimintaa kouluilla, sekä koulujen ja seurakunnan välistä yhteistyötä.

Meidän mielestämme lapsille paras aika kerhotoimintaan on heti koulupäivän päätyttyä, ennen kuin vanhemmat tulevat kotiin. Liedon seurakunnan kerhot ovat maksuttomia, ja tarkoitus olisi, että kerhotoiminnan vetäjinä toimivat kirkon nuorisotyönohjaajat, ja mikäli kerhoihin on tulijoita niin koulutetut kerhonoijaajamme ovat valmiita vetämään kerhoja klo 16.00 jälkeen tapahtuvassa kerhotoiminnassa.

Omaan työhöni liittyvä aihe herätti kiinnostukseni tehdä tutkimusta kerhotoiminnasta ja sen kehittämistä. Otokseni tutkimukseen on Liedon alakoulut ja niissä tapahtuva kerhotoiminta. Olen osoittanut kyselyn keväällä 2010 koulujen johtajaopettajille. Nyt haluaisin saada mukaan myös vanhempien mielipiteitä. Rengastakaa mielestänne sopiva vaihtoehto.

1. Mitä mieltä olen seurakunnan ja koulujen yhteistyöstä?
 Tarpeellista En osaa sanoa Ei tarpeellista
2. Seurakunnan järjestämät päivänavaukset sekä kouluvierailut?
 Tarpeellisia En osaa sanoa Ei tarpeellista
3. Seurakunnan järjestämä kerhotoiminta kouluilla?
 Tarpeellista En osaa sanoa Ei tarpeellista
4. Käykö lapsenne koululla järjestettävissä kerhoissa?
 Kyllä Ei
5. Järjestetäänkö koulullanne mielestänne riittävästi kerhotoimintaa?
 Kyllä Ei
6. Minkä tyyppistä kerhotoimintaa toivoisitte seurakunnan järjestävän kouluilla?
7. Haluaisin vielä lisätä?

Sydämellinen kiitos vaivannäöstäsi

Terveisin, Rita Smolander, Liedon seurakunta, varhaisnuorisotyö, puh 050 598 0746

rita.smolander@evl.fi